

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 21 · 29. november
Sesjonen 2017–2018

Møte onsdag den 29. november 2017 kl. 10

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 21):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representantene Abid Q. Raja og Kjersti Toppe, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter tar nå sete:

For Hedmark fylke: Per Martin Sandtrøen

For Hordaland fylke: Laila Reiertsen

For Møre og Romsdal fylke: Anders Riise

For Oslo: Astrid Nøklebye Heiberg og Solveig Skaugvoll Foss

For Østfold fylke: Monica Carmen Gåsvatn

Representanten Heidi Greni vil fremsette et representantforslag.

Heidi Greni (Sp) [10:01:13]: På vegne av representantene Willfred Nordlund, Ole André Myhrvold og meg selv vil jeg fremme et forslag om bruk av elmotor på vann under 2 km².

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:32]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide og statsrådene Solveig Horne og Sylvi Listhaug vil møte til muntlig spørretime. De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, som er fra representanten Anette Trettebergstuen.

Anette Trettebergstuen (A) [10:02:01]: Mitt spørsmål går til statsråd Solveig Horne.

For Arbeiderpartiet er det sånn at likestilling ikke er noe som kommer av seg selv. Det er tvert imot noe man er nødt til å jobbe for politisk hver eneste dag for å få til, gjennom f.eks. økt pappakvote, barnehageutbygging, likestillingscentre, gjennom antidiskrimineringslovverk og gjennom det å forebygge seksuell trakassering.

Fremskrittspartiet mener at forholdet mellom kjønn bør «tilpasse seg naturlig i arbeidsliv, fritid og privatliv, uten innblanding av offentlige organer». Det står å lese i prinsippprogrammet. Det synet ser vi helt tydelig preger regjeringens politikk, når vi ser at regjeringen systema-

tisk har kuttet i den likestillingspolitikken som har gjort at Norge er et av verdens mest likestilte land, og når vi ser at det også i statsbudsjettet i år, for fjerde år på rad, kuttes til dem som driver med likestillingsarbeid der ute.

De siste ukene har #metoo-kampanjen fått fram omfanget av seksuell trakassering, og det er åpenbart for de fleste at det fungerer dårlig at forholdet mellom kjønn bør tilpasse seg naturlig, slik man i Fremskrittspartiets prinsippprogram mener. Mener statsråden at likestillingspolitikk ikke har noen betydning for omfanget av seksuell trakassering?

Statsråd Solveig Horne [10:03:40]: Jeg er helt enig med representanten i at likestilling ikke kommer av seg selv. Derfor er jeg veldig glad for at denne regjeringen har hatt en aktiv likestillingspolitikk i disse fire årene, og det er veldig tydelig i plattformen til regjeringen at vi skal jobbe for å øke likestillingen.

Det som blir tatt opp her, er heller ikke noe som jeg kjenner meg igjen i. Norge er nå på andreplass, bare slått av Island, når det gjelder rangeringen av likestillingsland. Det har aldri vært færre som jobber deltid, det er kommet på plass 22 000 flere kvinnelige ledere under denne regjeringen – for å nevne noe – og det er en markant økning i både kvinnelige styreledere og administrerende direktører i offentlig sektor. Så likestillingspolitikken virker.

Det som jeg er veldig glad for, er at denne regjeringen har anerkjent hva som er de store likestillingsutfordringene våre i dag. Det er derfor vi la fram en stortingsmelding om likestilling, der vi fokuserte på vold mot kvinner, som er en av de største likestillingsutfordringene vi har. Vi har et kjønnsdelt arbeidsmarked, som vi ser på grunn av at jenter og gutter velger tradisjonelt.

Når fedrekvoten igjen blir dratt fram: Likestillingen i Norge står ikke og faller på fire uker pappaperm, men på det daglige arbeidet vi gjør.

Jeg er veldig glad for at vi i denne perioden også har fått på plass en styrket diskrimineringsnemnd. Vi har fått på plass en ny likestillings- og diskrimineringslov, som faktisk skal styrke kvinners stilling. For første gang skal det nå, med den nye nemnda, bli mulighet til å få oppreisning hvis man blir diskriminert.

Jeg er veldig glad for at #metoo-kampanjen nå virkelig har satt seksuell trakassering på dagsordenen. Seksuell trakassering er uakseptabelt. Alle arbeidsgivere har en plikt til å arbeide aktivt for å motvirke seksuell trakassering, og det er noe jeg også skal ta opp med arbeidslivets parter på møte neste uke.

Anette Trettebergstuen (A) [10:05:47]: Dette svaret fra statsråden kjenner vi igjen fra tidligere debatter de siste årene. Det blir lagt vekt på at man har lagt fram en likestillingsmelding der man har fokusert på noen pro-

blemområder. Problemet med bare å fokusere på noen problemområder og ikke gjøre noe, er at det skjer ingenting. Det er veldig fint – og det skulle egentlig bare mangle – at både statsråden og statsministeren går ut og fordømmer de forferdelige historiene vi har hørt under #metoo-kampanjen. Det skulle også bare mangle at man ikke sier at seksuell trakassering er uakseptabelt. Men vi som politikere har et ansvar for å gjøre noe, og regjeringen kan gjøre noe hvis de mener at dette er viktig.

Stortinget har ansvaret for å lage lover, regjeringen kan bevilge penger hvis man virkelig mener at man vil gjøre noe mot seksuell trakassering. Tvert imot ser vi at denne regjeringen kutter i rettshjelpstiltak, krisesentrene, likestillingsentrene og LDO, Likestillings- og diskrimineringsombudet. Synes statsråden det er lurt systematisk å kutte i budsjettene til alle dem som hver eneste dag jobber med å forebygge seksuell trakassering?

Statsråd Solveig Horne [10:06:56]: Regjeringen hadde i sitt budsjettforslag kuttet bevilgningene til likestillingssentrene med 2 mill. kr. De 2 mill. kr ble brukt til en kampanje mot hatefulle ytringer, til det arbeidet vi gjør i forbindelse med strategien mot hatefulle ytringer, og til et arbeid på LHBTI-feltet.

Jeg er enig i at det var et kutt i rettshjelpstiltakene, og jeg er glad for at flertallet i Stortinget nå har lagt det inn igjen. Men å si at vi kutter i Likestillings- og diskrimineringsombudet – Likestillings- og diskrimineringsombudet skal få en ny oppgave. De skal bli et skikkelig ombud med en pådriverrolle og skal – på lik linje med Barneombudet – være en vaktbikkje der ute. Vi flytter penger fra Likestillings- og diskrimineringsombudet over til Likestillings- og diskrimineringsnemnda – når nemnda får nye oppgaver, må også pengene følge med.

Når det gjelder seksuell trakassering, er vi nå i gang med å utrede et lavterskeltilbud. Det er likevel viktig å understreke at det er arbeidsgivernes plikt å jobbe mot seksuell trakassering. Dette er veldig tydelig uttrykt i både likestillingsloven og arbeidsmiljøloven.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Lene Vågslid, som forbilledlig har gått frem og er klar. Presidenten oppfordrer alle andre til å gjøre likeså.

Lene Vågslid (A) [10:08:15]: I Dagbladet i går kunne me lese at 65 pst. av kvinner mellom 25 og 39 år hadde opplevd seksuell trakassering. Likevel kjem nesten ingen av desse sakene til domstolane. Då er det lett å seie til desse damene at dei bør gå til søksmål, men me veit at dei som tek sakene inn for domstolane, må belage seg på ein lang prosess – det kan ta månader, det kan ta år – i tillegg til at det personleg er ein stor økonomisk risiko. Dette er difor ei utfordring eg meiner me må gjere noko med no. Eg meiner me må gå vidare på det vedta-

ket som statsråden viste til i stad, der me må sjå om Likestillings- og diskrimineringsnemnda kan bli gjeven myndigheit til å behandle saker om seksuell trakassering.

Så spørsmålet mitt er: Når vil statsråden styrkje rettstryggleiken til desse kvinnene gjennom f.eks. å gje Likestillings- og diskrimineringsnemnda moglegheit til å behandle desse sakene? Eller held statsråden fast på at desse kvinnene løyser desse sakene best sjølve, f.eks. ved å gje ein øyrefik?

Statsråd Solveig Horne [10:09:15]: Som jeg var inne på, er vi nå i gang med å utrede et lavterskeltilbud. Jeg har lyst å minne om at seksuell trakassering er vanskelig, og at det var en stor debatt også under Stoltenberg II-regjeringen. De valgte også ikke å legge dette under Likestillings- og diskrimineringsnemnda da dette ble behandlet i 2013.

Det er viktig at vi nå har denne kampanjen, og at vi bevisstgjør arbeidsgiverne på den plikten de har til å jobbe aktivt mot seksuell trakassering. Det er veldig tydelig i lovverket, og jeg er glad for at vi har fått denne debatten med denne kampanjen. Vi skal gjøre det vi kan for å opplyse om det lovverket som er der, og ved å utrede et lavterskeltilbud.

Presidenten: Åslaug Sem-Jacobsen – til oppfølgingsspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:10:11]: Som Arbeiderpartiet peker på, har tusenvis av kvinner tatt i bruk emneknaggen #metoo på sosiale medier. Selv vegret jeg meg i starten av frykt for hvilke kommentarer jeg kom til å få, noe jeg ikke var alene om, for da Likestillings- og diskrimineringsombudet i går la fram en helt fersk undersøkelse om hatefulle ytringer på Facebook og hvilke konsekvenser de får for samfunnsdebatten, viste den at 53 pst. av norske Facebook-brukere sier at de avholder seg fra å delta i debatter på Facebook på grunn av de negative tonene og ytringene som florerer. Over 60 pst. av dem er kvinner. Kvinner er også blant de tre gruppene som blir mest sjikanert.

Likestillings- og diskrimineringsombudet mener det er et demokratisk problem at nesten halvparten av oss ikke deltar i samfunnsdebatten på internett. Vi i Senterpartiet er bekymret for at det er særlig menn som får være med på disse debattene, for kvinner vil ikke bli sjikanert.

Hva vil statsråden gjøre for at også kvinner kan føle en trygghet og delta i samfunnsdebatter på sosiale medier uten å bli trakassert og utsatt for hatefulle ytringer?

Statsråd Solveig Horne [10:11:17]: Ytringsfriheten står sterkt i Norge, men vi ser nå at det er mange som

blir hetset når de ytrer seg, og det er et tap for demokratiet. Det er viktige stemmer – spesielt unge stemmer – som stilner, og som ikke tør å uttrykke seg når de blir utsatt for så mye hets. Derfor er jeg – like mye som representanten Sem-Jacobsen – opptatt av at man er nødt til å arbeide med hatefulle ytringer og hets, og jeg er glad for at denne regjeringen, som den første, har lagt fram en strategi mot hatefulle ytringer. For et par dager siden lanserte vi også en nettside som heter hatytringer.no, der både foreldre og lærere skal få informasjon om og veiledning i hvordan man skal håndtere hatefulle ytringer, og hvor man kan anmelde dette.

Vi har også hatt en ungdomskampanje, for det er viktig å adressere dette med hvordan man skal snakke med folk, også i barnehager og i skolen. Derfor er jeg veldig glad for at ungdomskampanjen vi satte i gang, var veldig vellykket. Den er et ledd i det arbeidet som regjeringen gjør for å motarbeide hatefulle ytringer. Men vi har alle et ansvar for hvordan vi uttrykker oss, og for at den måten vi uttrykker oss på, ikke gjør at viktige stemmer stilner.

Presidenten: Freddy André Øvstegård – til oppfølgings spørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:12:30]: I dagens Klassekampen kan vi lese om Birgitte. Hun ble utsatt for seksuell trakassering på sin arbeidsplass og har i 20 år forsøkt å få sin sak behandlet. Men Birgitte har gang på gang fått saken avvist fordi ingen av instansene hun har tatt denne saken til, har mandat til å behandle den, og Birgitte har ikke ressurser til å ta saken til en domstol. Samtidig omorganiseres nå Likestillings- og diskrimineringsombudet, med påfølgende kutt, uten at det er slått fast om, eller hvordan, det skal opprettes lavterskelhåndheving mot seksuell trakassering.

Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Er statsråden fornøyd med det tilbudet kvinner som er utsatt for seksuell trakassering, får? Og hvis ikke: Hvilke tiltak har regjeringen prioritert å gjennomføre ut over kun å utrede dette, samtidig som omorganiseringen allerede er i gang?

Statsråd Solveig Horne [10:13:28]: Seksuell trakassering er uakseptabelt, og det er ulovlig. Derfor er det, som jeg har vært inne på, viktig at arbeidsgiverne jobber aktivt for å motvirke seksuell trakassering.

Det er domstolene som i dag håndhever saker om seksuell trakassering, og vi vet at det er svært få saker som er oppe i domstolene. Bakgrunnen for dette er at saker om seksuell trakassering ofte innebærer større bevisbyrde enn andre saker. Da SV satt i regjering og hadde min posisjon, kom de også til konklusjonen at de ikke ønsket at seksuell trakassering skulle behandles av Like-

stillings- og diskrimineringsnemnda. Nå har Stortinget vedtatt at vi skal utrede et lavterskeltilbud. Det er et arbeid som vi er i gang med, og som vi skal komme tilbake til Stortinget med senere.

Presidenten: Abid Q. Raja – til oppfølgings spørsmål.

Abid Q. Raja (V) [10:14:24]: Det som har kommet fram de siste ukene, er alarmerende. En rekke kvinner, fra unge til eldre, i alle samfunns lag, har stått fram og fortalt hvordan de har blitt uønsket tafset på, befølt, antastet, seksuelt trakassert – dette på det som skal være deres trygge arbeidsplasser. Her synes ingen grupper å være skånet. På alle typer arbeidsplasser har det vært tilfeller som er grove og sjikanerende.

Vi kan gjøre mye med ord, fortelle hva som er akseptabel handlemåte og ikke. Vi kan gjøre mye ved å gå foran med et godt eksempel selv. Enkelte har også tatt oppgjør med sine egne offentlig, slik DN-kommentatoren har våget. Vi politikere må også våge. Staten sitter på nøkkelen når det gjelder å ansette ledere i statlige stillinger og etater, også overalt hvor staten har makt gjennom generalforsamlinger.

Hvordan vil regjeringen og statsråden helt konkret sørge for at staten får enda flere kvinnelige ledere i alle de roller der staten har mulighet til å påvirke ansettelsen?

Statsråd Solveig Horne [10:15:22]: Vi ser at vi har for få kvinnelige ledere, og spesielt i privat sektor. Jeg er veldig glad for at regjeringen har jobbet aktivt for å få flere kvinnelige ledere og også flere kvinner inn i styrer under denne regjeringen. Det har statsministeren vært en pådriver for. Jeg er også glad for at vi har fått på plass 22 000 flere kvinnelige ledere i disse årene. Det er noe vi skal være stolt av, men arbeidet er ikke avsluttet. Det er viktig at vi nå også jobber med å se på hva som gjør at kvinner ikke søker ledende stillinger. Jeg tror det handler om å begynne tidlig, i utdanningene, få jenter til å ta høyere utdanning, til å velge utradisjonelle yrker. Der har vi vært med og støttet opp om Jenter og teknologi, som skal få flere jenter inn i teknologifagene. Vi må begynne der for at også jenter kan få ledende stillinger. Det er noe vi nå skal jobbe med, også sammen med arbeidslivets parter.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgings spørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:16:25]: Omfanget av de siste ukenes opprulling av erfaringer med seksuell trakassering har berørt de fleste av oss, også oss politikere. Behovet for å sette inn konkrete tiltak er helt åpenbart.

Samtidig kan vi ikke bare iverksette noen tiltak og tro at vi er ferdig med det. Det er også behov for en reell kartlegging og kunnskapsinnhenting som kan gjøre politikktutviklingen og tiltakene på feltet treffsikre og effektive.

Derfor vil jeg spørre statsråden: Har statsråden gjort seg noen tanker om hvordan hun vil få bedre oversikt over omfanget, nedslagsfeltet og innholdet i problemet med seksuell trakassering?

Statsråd Solveig Horne [10:17:04]: Jeg er veldig glad for at temaet om seksuell trakassering har blitt satt på dagsordenen under #metoo-kampanjen. Jeg tror det store omfanget har overrasket mange av oss. Når vi vet at seksuell trakassering er ulovlig, uakseptabelt, at alle arbeidsgivere har en plikt til å arbeide aktivt mot seksuell trakassering, og vi likevel ser sånne historier, har vi et arbeid å gjøre.

Likestillings- og diskrimineringsombudet har en viktig pådriverrolle, og de har også kommet med flere forslag til videre oppfølging av dette. Det er noe vi skal ta med oss når vi nå skal utrede et lavterskeltilbud for saker om seksuell trakassering.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:17:58]: Hvis noen hadde påstått da Anders Langes Parti – dagens Fremskrittsparti – ble stiftet, som var partiet for lavere skatter og avgifter, at den dagen Fremskrittspartiet fikk makt, ville avgiftene i Norge øke voldsomt i den første fireårsperioden. Der skulle det dras inn penger. Så gjenvant man makten, og i deres første budsjett – hvem var det da som skulle finansiere ulike satsinger? Jo, det var norske forbrukere, nå skulle norske forbrukere tas. For det er selvfølgelig slik at når Fremskrittspartiet har makt, skal sjokolade- og sukkeravgiften økes, ikke med 4 pst., ikke med 8 pst., men med 83 pst. fra en dag til en annen. Hadde noen påstått at det var det Fremskrittspartiet ville bruke sin makt til, hadde de blitt kalt svartmalere og fått høre at de ikke visste hva de snakket om, for selvfølgelig ville ikke Fremskrittspartiet det.

Men det var ikke nok med 83 pst. på sjokolade- og sukkeravgift. I tillegg tenkte man at nei, alkoholholdige drikkevarer er altfor billige, der skal vi øke avgiftene med 40 pst. Og det må være helt uforståelig for en forbrukerminister fra Fremskrittspartiet at Vitaminbjørner (representanten viser fram en boks med Vitaminbjørner), som er sunne, skal få avgiftene økt med 83 pst., mens Sjokoladeterapi (representanten viser fram en Sjokoladeterapi-kjeks) skal få null i avgiftsøkning.

Hva er logikken? Hvorfor ønsker Fremskrittspartiet å bruke sin makt til å svekke norsk næringsmiddelindus-

tri og norsk varehandel og straffe norske forbrukere? Det blir spennende å høre svaret.

Presidenten: Presidenten vil bemerke at rekvisitter ikke er noe vi gjerne bruker i spørretimen.

Statsråd Solveig Horne [10:19:55]: Jeg takker for spørsmålet. Som forbrukerminister er jeg opptatt av at forbrukerne kan ta gode valg når det gjelder matvarer som de kjøper. Så har det vært et budsjettforlik der regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti har kommet til enighet om å øke sukkeravgiftene. Vi har sett at et resultat av det kan være at det rammer bransjen, men det kan også være at det rammer ulikt. Det er finansministerens ansvar å svare på det som angår utgiftene og hvordan dette slår ut. Jeg er også opptatt av at forbrukerne skal ha et sunt kosthold, at de skal velge gode, sunne matvarer. Det er det også viktig at den enkelte forbruker gjør, med de avgiftene som blir lagt på nå.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:20:52]: I varehandelen i Norge jobber det i overkant av 300 000 mennesker. Næringsmiddelindustrien er Norges største fastlandsnæring med nesten 50 000 mennesker. Statsråd Solveig Horne har ansvaret for forbrukersaker og dagligvareportalen, og noe av formålet med den er at man skal opplyse forbrukerne om hva som er sunt, og om priser, og at man kan sammenligne det.

Så er Solveig Horne en del av en regjering og en del av et kollegium. Synes forbrukerminister Horne det er klokt at f.eks. et sunt produkt som Vitaminbjørner får 83 pst. vekst i avgifter, mens Sjokoladeterapi – som er det andre produktet jeg viste fram i stad – får null prosent i avgiftsøkning? Hva er logikken? Og synes forbrukerminister Solveig Horne det er klokt at mer og mer av norsk forbruk, norsk dagligvare, skyves over grensen, og at mer og mer handel skjer på svensk side, ikke på norsk side?

Statsråd Solveig Horne [10:21:51]: Hvis jeg ikke husker feil, har også Senterpartiet vært opptatt av at vi skal få opp prisene på sukkerholdige drikker og matvarer, fordi det sett i et folkehelseperspektiv er en utfordring for forbrukerne. Jeg er også veldig glad for at Forbrukerrådet nå, med den appen som heter Peiling, klarer å få fram innholdet i matvarene, noe som gjør at forbrukerne kan ta gode, bevisste valg når de skal sjekke matvarene i butikken.

Som representanten også var inne på, har Fremskrittspartiet vært veldig tydelig på at vi er imot skatter og avgifter og også ønsker å redusere skatter og avgifter når det gjelder grensehandel. Det har vi stått alene om i denne salen, og det er nytt hvis Senterpartiet nå plutse-

lig mener at vi skal redusere avgiftene både på sukker og på alkohol for å hindre grensehandel.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Pollestad.

Geir Pollestad (Sp) [10:22:54]: Ein av dei tinga som er viktige for forbrukarane, er å ha eit mangfald å velja i. Då treng me norske leverandørar som f.eks. Lerum. Dei har reagert svært negativt på den avgifta som no har kome. Men me treng òg eit mangfald av butikkar og utsalstader. På høyring i næringskomiteen sa leiaren i Baker- og Konditorbransjens landsforening, Gunnar Bakke, at denne avgifta hemmar mangfaldet.

Ein grunngev dette med folkehelse, men det kan sjå ut som at det einaste formålet er å få budsjettet til å gå i hop, for ein har jo ikkje budsjettet med nokon kraftig nedgang. Mitt spørsmål er: Kor mykje forventar ein at sukkerforbruket vil søkka, og kor mykje sunnare vil forbrukarane verta som følgje av denne avgifta? Eller handlar det berre om å få budsjettet til å henga i hop?

Statsråd Solveig Horne [10:23:57]: Nå er det for tidlig å si hvordan dette vil slå ut. Det har ennå ikke tredd i kraft. Men det er et viktig argument når regjeringen sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti har økt disse avgiftene, å få ned sukkerforbruket blant forbrukerne. Jeg ser i nyhetene at dette slår feil ut, og det er flere som nå er på banen og mener det er fare for arbeidsplasser mer enn for at forbrukerne ikke får gode nok produkter. Men det er for tidlig å si hvordan dette vil slå ut. Jeg er opptatt av at forbrukerne skal gjøre sunne, gode valg, og at de skal ha et mangfold av produkter. Vi må også tenke på folkehelsen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:25:04]: Flere har vært inne på det allerede: Vi har fått en ubehagelig påminning om at seksuell trakassering er et omfattende samfunnsproblem, gjennom #metoo-kampanjen. To av tre kvinner blir nå utsatt for seksuell trakassering. Men ingenting av det vi nå ser, burde overraske oss. #metoo bekrefter det som tidligere er avdekket gjennom forskning og statistikk, og som er grundig redegjort for av bl.a. Skjeie-utvalget, som den rød-grønne regjeringen satte ned.

Utvalget ble nedsatt fordi seksuell trakassering handler om skjeve maktforhold i samfunnet til fordel for menn og på bekostning av kvinner, og at vi derfor må ta politiske virkemidler i bruk – for å rette opp i den makt-skjevheten generelt, men også for å bekjempe seksuell trakassering spesielt.

Oppfølgingen av denne rapporten har likestillingsminister Horne et særskilt ansvar for. Derfor spør jeg nå

konkret: Har statsråden fulgt opp, og eventuelt hvordan følger statsråden opp Skjeie-utvalgets følgende viktige anbefalinger:

- å gi håndhevingsmyndighet i saker om seksuell trakassering til det som nå er blitt Likestillings- og diskrimineringsnemnda, utover utredningen som foregår
- at seksuell trakassering skal inn i HMS-bestemmelsene i arbeidsmiljøloven
- at en nasjonal omfangsundersøkelse, som kartlegger seksuell trakassering utenfor arbeidslivets rammer, også skal omfatte skoleelever

Statsråd Solveig Horne [10:26:33]: Jeg har bare først lyst til å minne representanten Øvstegård om at Skjeie-utvalget ble satt ned av den forrige regjeringen. Under oppfølgingen av Skjeie-utvalget og da Stoltenberg II-regjeringen la fram sin sak i 2013, valgte ikke den daværende regjeringen å legge seksuell trakassering og håndteringen av dette inn under nemnda.

Vi har nå fått på plass en ny likestillings- og diskrimineringslov som styrker kvinners rettigheter. Vi har fått en ny nemnd som skal bruke kortere tid på å behandle saker, og som også skal kunne gi oppreisning i diskrimineringsaker i arbeidslivet.

Vi diskuterer seksuell trakassering her i dag, og la meg understreke: Det er uakseptabelt, det er ulovlig. Det er veldig tydelig i likestillingsloven at seksuell trakassering er ulovlig. Dette skal håndheves av domstolene. Også arbeidsmiljøloven er veldig tydelig på ulovligheten ved seksuell trakassering. Alle arbeidsgivere har et ansvar for å arbeide og jobbe aktivt mot seksuell trakassering innenfor sin egen bedrift, og de skal også sette inn tiltak når dette skjer.

Vi har den senere tiden fått flere eksempler på seksuell trakassering, som har berørt oss alle. Jeg er glad for at denne kampanjen har gjort at vi har fått fram disse sakene og virkelig fått satt dette på dagsordenen. Likestillingsombudet har nå også kommet med flere forslag til hvordan vi videre kan jobbe mot seksuell trakassering, og også der handler det om kampanjer – å begynne tidlig i skolen og ikke minst på arbeidsplasser.

Vi jobber nå med å utrede et lavterskeltilbud, og de forslagene som kom fra Likestillingsombudet, vil være en viktig del av arbeidet for å motvirke seksuell trakassering.

Freddy André Øvstegård (SV) [10:28:32]: Jeg registrerer at vi må vente lenger på om flere av de nevnte tiltakene faktisk vil bli gjennomført, og at Likestillings- og diskrimineringsombudet omorganiseres nå uten at lavterskelhåndheving er med i omorganiseringen. Det er bekymringsfullt, spesielt når FN senest forrige uke ga Norge og statsråd Horne refs for manglende tiltak og

for at regjeringens politikk på flere områder går feil: f.eks. kutt i fri rettshjelp, som vil ramme de aller mest sårbare kvinnene, og kutt til Likestillings- og diskrimineringsombudet. Derfor vil jeg spørre statsråden om hun kan avkrefte FNs kritikk og se de damene som nå har stått fram gjennom #metoo, inn i øynene og si at regjeringen har gjort det regjeringen kan gjøre? Hvis ikke – hvilke av tiltakene fra Skjeie-utvalget mener statsråden det da er viktigst å prioritere for å hindre at flere opplever det samme?

Statsråd Solveig Horne [10:29:23]: Jeg kan i alle fall avkrefte kritikken fra FN når det gjelder fri rettshjelp, for det er det nå enighet om i budsjettforliket.

Når det gjelder Likestillingsombudet, har jeg lyst til å understreke at Likestillingsombudet ikke lenger skal være et håndhevingsorgan, dette skal legges over til nemnda. Når Likestillingsombudet nå mister oppgaver, er det helt naturlig at pengene følger med dit oppgavene skal utføres, altså i Likestillingsnemnda. Derfor er det ikke et reelt kutt i oppgavene som Likestillingsombudet skal gjøre.

I tillegg har det nå i nysalderingen i Stortinget kommet 1,2 mill. kr ekstra til Likestillingsombudet, som de skal bruke i den situasjonen de er i.

Vi kommer nå, som jeg sa, til å jobbe med å utrede et lavterskeltilbud og ta med oss de innspillene som kommer i det arbeidet, for å sikre at de kvinnene som blir utsatt for seksuell trakassering, har et tilbud. Men la meg understreke at det også skal meldes til domstolene hvis man blir utsatt for seksuell trakassering.

Presidenten: Det blir oppfølgingssspørsmål – først Kari Henriksen.

Kari Henriksen (A) [10:30:42]: Norge har gått fra å være verdensledende gjennom å ha fått på plass politiske, konkrete vedtak, som kvotering, likestillingssentre, heltid, LHBTI-tiltak, kraftfulle og konkrete tiltak mot vold og overgrep, for å nevne noe, til nå å bli en middel-måddighet på likestillingsfeltet.

Høyre og Fremskrittspartiet bygger ned likestillingen i Norge og Norges anseelse internasjonalt som likestillingsland. Samtidig står Fremskrittsparti-ministeren i Stortinget og fremmer en politikk stikk i strid med eget prinsippprogram, som altså ikkevil ha politisk regulering av forholdet mellom kjønn på noen områder – kanskje bortsett fra å gjøre det lovlig med ørefik når kvinner blir forulempet. Det får vi jo se på.

Men hvordan er det å være en minister og stå her i Stortinget og skryte uhemmet av de tiltakene de faktisk gjør, som vilregulere forholdet mellom kjønn – stikk i strid med Fremskrittspartiets prinsippprogram?

Statsråd Solveig Horne [10:31:47]: Jeg er glad for å kunne være likestillingsminister i Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen, og noe som er veldig tydelig i regjeringsplattformen, som er mitt ansvar å jobbe etter, er å styrke likestillingsfeltet. Dette er et arbeid vi har jobbet aktivt for de siste fire årene, både med å anerkjenne at en av de største likestillingsutfordringene vi har, er vold mot kvinner, og med at vi har lagt fram den første opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Det er en historisk satsing på dette feltet.

Det å få på plass en ny likestillings- og diskrimineringslov, som faktisk styrker kvinners rettigheter mer enn det den forrige regjeringen klarte å få til – og for første gang skal det også få konsekvenser å diskriminere, med den nye Diskrimineringsnemnda – gjør at jeg er glad for at jeg har fått være likestillingsminister de siste fire årene og har kunnet gjøre det viktige grepet på likestillingsfeltet for Norge.

Presidenten: Åslaug Sem-Jacobsen – til oppfølgingssspørsmål.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [10:32:49]: Det er en del som ikke er fulgt opp av regjeringen på diskrimineringsfeltet. På Likestillings- og diskrimineringsombudets konferanse i går kom det en klar oppfordring fra Oslo-politiets hatkriminalitetsgruppe om at transsekuelle også bør få et vern i straffeloven § 185, hvor kun homofili er nevnt.

Faktisk verner ingen av straffelovens hatkriminalitetsbestemmelser mot hatkriminalitet på grunn av kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. I tillegg til politiet har også ombudet og organisasjoner på feltet tatt til orde for at særlig transpersoner har et sterkt behov for vern etter straffelovens bestemmelser.

Barne- og likestillingsdepartementet besluttet i sin tid at man skulle gjøre en helhetlig gjennomgang i arbeidet med likestillings- og diskrimineringsloven, og de konkluderte med at kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk bør tas inn som grunnlag. Men straffelovens bestemmelser er dessverre ennå ikke endret, og saker mot transpersoner som utsettes for hatefulle ytringer, blir derfor ikke strafferettslig fulgt opp. Vil statsråden ta initiativ til at det kommer en presisering i § 185 som ivaretar den gruppen?

Statsråd Solveig Horne [10:33:56]: Det kan jeg si ja til. Dette er et av de punktene som ligger i strategien mot hatefulle ytringer som regjeringen la fram i 2016, og det er også et arbeid som Justisdepartementet og justisministeren jobber med for å legge dette inn i straffeloven.

Presidenten: Solveig Skaugvoll Foss – til neste oppfølgingsspørsmål.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [10:34:21]: Jeg ønsker å stille et oppfølgingsspørsmål til statsråd Horne.

Holdninger skapes tidlig. Så om vi vil ha mer likestilling og mindre seksuell trakassering, er skolen et godt sted å starte. Derfor foreslo Skjeie-utvalget, som representanten Øvstegård var så fint inne på, at elever som tar helse- og sosialfaglig utdanning, får nødvendig kunnskap om vold, overgrep og seksuell trakassering. De foreslo et program for forebygging av seksuell trakassering eksplisitt forankres i opplæringsloven. Jeg lurer på om likestillingsministeren har tatt initiativ overfor kunnskapsministeren for å drøfte hva regjeringen kan gjøre for å styrke dette arbeidet i skolen. Og hvilke vurderinger er i tilfelle gjort av de nevnte anbefalingene fra Skjeie-utvalget?

Statsråd Solveig Horne [10:35:19]: Jeg takker for spørsmålet. Jeg er helt enig i at det er viktig å begynne med holdninger så tidlig som mulig.

Jeg er glad for at kunnskapsministeren var sammen med meg på en ungdomsskole nå på mandag, der vi drøftet det som går på hatefulle ytringer og hets i skolegården og i klasserommet og det som de unge i dag blir utsatt for. Et ledd i dette arbeidet er å gi informasjon både til lærerne og til foreldrene om hvordan unge i dag har det på sosiale medier, og hva de blir utsatt for. Nettsiden hatytringer.no skal være med og gi råd og veiledning. Mye av det arbeidet som ligger i strategien mot hatefulle ytringer, går spesielt på barn og unge. Det går også på kampanjer som ungdomsorganisasjoner har, som er viktig. Hvis vi skal klare å få bukt med dette, må vi begynne tidlig. Så dette er et arbeid som både kunnskapsministeren og jeg er opptatt av, og som vi jobber med i regjeringen.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:36:23]: Det har, som det har vært sagt, vært svært urovekkende de siste ukene å høre fortellingene om menn som har tatt seg til rette i forskjellige miljøer og bransjer og utsatt kvinner for ulike former for seksuell trakassering. Det framstår som et omfattende, systematisk og kulturelt problem som berører oss alle.

For å få reelle endringer er det viktig at vi ikke bare snakker om symptomene, men også omroten til dette stygge problemet, og da tror jeg man må snakke om menneskesyn og likeverdstanke. For Kristelig Folkeparti handler likestilling om noe så grunnleggende som men-

neskeverd. Mitt spørsmål til statsråden er derfor: Hva tenker statsråden er den største utfordringen i vår tid når det kommer til tanken om at alle mennesker er like mye verdt uavhengig av kjønn eller andre grunnleggende egenskaper?

Statsråd Solveig Horne [10:37:17]: Jeg er helt enig med representanten i at likestilling handler om menneskeverd, det handler om like muligheter om man er kvinne eller mann. Det er en verdi som har vært med i arbeidet med likestilling de siste fire årene.

Så er jeg veldig opptatt av at en av de store likestillingsutfordringene vi har, er vold spesielt mot kvinner. Det er et arbeid som vi jobber med på tvers – i helsesektoren, det handler om justissektoren og det å få på plass en styrking av det arbeidet i politiet, det å få på plass offeromsorgskontorer, som skal være med og følge offeret fra man anmelder til det foreligger en dom. Vi vet at det er mange kvinner i dag – altfor mange – som ikke melder fra og ikke oppsøker hjelp. Det er et arbeid som vi er nødt til å jobbe videre med framover for å sikre alle kvinner.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Abid Q. Raja (V) [10:38:22]: Vold kan ramme kvinner uansett etnisk opprinnelse, sosial bakgrunn eller status. I 1999 vedtok FNs generalforsamling at 25. november skal være en internasjonal dag for avskaffelse av vold mot kvinner. Lørdagen som var, ble også her hjemme brukt til å rette søkelyset mot vold mot kvinner globalt og lokalt, noe som finner sted i alle samfunn og kulturer. Vold mot kvinner er aldri en privatsak, men et samfunnsproblem som rammer millioner av kvinner og setter utvikling og alle samfunnslag tilbake.

Med #metoo-kampanjen, som er en viktig kampanje, må vi ikke glemme de stygge tallene som viser fakta om vold mot kvinner. 35 pst. av alle kvinner i verden opplever vold, i noen områder sju av ti kvinner. Over 600 millioner kvinner bor i land hvor vold i hjemmet ikke er forbudt. Opptil 50 pst. av alle seksuelle overgrep skjer mot jenter under 16 år. 250 millioner av dagens kvinner ble giftet bort før de fylte 15 år, og 200 millioner av dagens kvinner har blitt utsatt for kjønnslemlestelse. Dette er grovt urettferdig.

Samtidig er Norge kanskje verdens mest likestilte land. Vi har mange sterke kvinner i politikken, flere partiledere, statsminister og finansminister. I salen har vi tre sterke kvinnelige medlemmer av regjeringen, både utenriksministeren, barne- og likestillingsministeren og innvandrings- og integreringsministeren. Jeg håper utenriksministeren vil kunne bekrefte det jeg håper på, at denne regjeringen med så mange sterke kvinner i framskutte posisjoner føler et ekstra ansvar for å frem-

me likestilling både lokalt her hjemme og globalt. Vi i Norge, på Stortinget og i regjering, har all den kraft vi trenger for å løfte FN's femte bærekraftsmål, som er likestilling mellom kjønnene. Jeg tror alle mennene her på Stortinget vil være villige til å bidra med vårt.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er derfor: Vil hun at Norge skal være det landet i verden som skal gå foran og dra lasset for å fremme likestilling og avskaffe vold mot kvinner, og hvordan planlegger utenriksministeren konkret for at Norge kan ta den lederrollen?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [10:40:36]: Jeg vil først få takke representanten Abid Q. Raja for det engasjementet han har og har vist for kvinners rettigheter. Dette er et felt som gjennomsyrrer alt vi gjør i utviklingspolitikken – og i veldig stor grad i utenrikspolitikken. Grunnene til det er åpenbare, det er de grunnene som Abid Q. Raja selv nevner.

Jeg var på en konferanse i går og lanserte en ny indeks for kvinner, fred og sikkerhet sammen med PRIO og Georgetown Institute for Women, Peace and Security. De har satt sammen ulike indekser for nettopp å kunne gi et bedre bilde av hvordan situasjonen for kvinner er generelt, både når man snakker om tilgang og inkludering, når man snakker om juridiske rettigheter, og når man snakker om vold mot kvinner. De dagene vi nå har gått inn i, der den store internasjonale kampanjen markeres, har også vi i Utenriksdepartementet gitt startskuddet for. Vi er engasjert i en rekke initiativer for å bidra til å redusere vold mot kvinner, og vi vurderer alltid om prosjekter som vi er involvert i, på ulike måter kan bidra til å gjøre situasjonen verre når det gjelder menneskerettigheter og kvinners rettigheter spesielt. Da søker vi selvfølgelig å unngå å delta i de prosjektene.

La meg også understreke at en veldig viktig del av arbeidet vi gjør, særlig knytter seg til to ting. Det ene er utdanning, og spesielt utdanning for jenter, der Norge går helt i front. Det andre er spørsmålet om seksuelle og reprodutiv rettigheter, hvor Norge også går helt i front. Der ser vi på begge områder at det internasjonale engasjementet tidvis nå er redusert. Det er en betydelig bekymring vi har, for vi kobler disse to tingene sammen med menneskerettigheter, kvinners rettigheter spesielt, og søker på den måten å ta en internasjonal lederrolle.

Abid Q. Raja (V) [10:42:27]: Jeg takker utenriksministeren for svaret, og jeg kan bekrefte – i hvert fall for Venstres del – at dersom regjeringen ønsker å ta den globale lederrollen, vil Venstre fra Stortinget støtte opp under dette.

Det er mange spørsmål å følge opp på utenriksfeltet, og jeg tror vi vil finne andre anledninger til å komme tilbake til dette. Jeg ønsker å bringe dette spørsmålet også hjem, tilbake til likestillingsministeren. På lørdag som

var fikk jeg overrakt et opprop fra kvinnene som gikk i demonstrasjon. Et av de tiltakene som de fokuserer på, handler om at kvinner krever frihet fra æresrelatert vold. Mens vi står her i dag, vet jeg at det parallelt pågår en konferanse som LIM har tatt initiativ til, hvor man nettopp jobber for å få bukt med æresvold.

Mitt spørsmål til likestillingsministeren går på at kvinner i Norge har oppnådd stor grad av likestilling, men minoritetskvinnene henger kanskje litt etter. Hvordan vil likestillingsministeren ta det store taket for at også minoritetskvinner skal komme på samme likestilte nivå som etnisk norske kvinner?

Statsråd Solveig Horne [10:43:44]: Dette er vel et spørsmål som representanten også kunne stilt til integreringsminister Listhaug.

Arbeidet med å bekjempe vold mot kvinner, om de er etnisk norske eller har minoritetsbakgrunn, er like viktig. Alle kvinner skal ha like muligheter og rettigheter, og det er viktig å støtte opp om det arbeidet som foregår ute i organisasjonene, for å vise kvinnene hvilke rettigheter de har.

Det er viktig, når vi snakker om vold mot kvinner, at også de enkelte miljøene tar tak i dette, for det er ulovlig med vold i Norge. Dette er et arbeid som regjeringen ikke klarer alene. Vi er avhengig av at miljøene selv setter dette på dagsordenen og slår ned på dette.

Kvinner i Norge, om de er etnisk norske eller har minoritetsbakgrunn, skal ha rettigheter. Det er viktig at de også melder fra og får hjelp. Både krisesentrene og hjelpetilbudet der ute er i dag også tilrettelagt for at minoritetskvinner skal kunne få hjelp til å klare å komme ut av voldelige forhold og også kunne anmelde saker der det er vold.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Ketil Kjenseth.

Ketil Kjenseth (V) [10:45:04]: Mitt spørsmål går til integreringsminister Sylvi Listhaug – vi bringer alle de sterke, kvinnelige ministrene som er på besøk i dag, på talerstolen.

Når det gjelder æreskultur, sosial kontroll, tvang, vold og overgrep, var det også en interpellasjonsdebatt om dette i Stortinget i går. Vi har snakket mye om kvinner som føler seg forulempet, og som tar til motmæle. En del av utfordringen her er menn, og spørsmålet til integreringsministeren går på å ta tak i både historie, religion og menns behov for å bruke kontrollmekanismer: Er statsråden tilfreds, etter fire år med Fremskrittspartiet i regjering, med hvordan en har tatt tak i mannens utøvelse og bruk av hersketeknikker generelt, men blant minoritetsmenn spesielt?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:46:14]: Jeg tror ikke Fremskrittspartiet alene kan greie å endre hvilke holdninger menn – verken i innvandrer miljø eller ellers i samfunnet – utviser mot kvinner. Det som imidlertid er viktig, er at vi jobber for å endre kultur og holdninger internt i innvandrer miljø som har dette som problem. Vi har lagt fram en handlingsplan med mange tiltak som følges opp, og vi følger også opp med nye tiltak knyttet til de historiene som nå har kommet fram, om barn som blir sendt ut av landet for å avnorskes eller for å bli tatt hånd om på en måte som er i strid med norsk lov.

Jeg mener det er utrolig viktig og nødvendig, som barne- og likestillingsministeren var inne på, at miljøene selv tar et oppgjør med dette og endrer kultur. Vi har mange lover og regler. Vi er avhengig av, for at disse lovene og reglene skal benyttes, at noen anmelder sakene, og at man får forfulgt det i straffesystemet for å statuere eksempel. Interpellasjonsdebatten i går var veldig bra. Et av de punktene som jeg tror alle var enige om, er at vi må starte opplæringen tidligere, gjerne i barneskolen, om hvilke rettigheter man har.

Presidenten: Masud Gharahkani – til oppfølgings spørsmål.

Masud Gharahkhani (A) [10:47:34]: Mitt oppfølgings spørsmål går til likestillingsministeren.

Skal Norge lykkes, er vi avhengig av høy sysselsetting og likestilling. Beskjeden til innvandrer kvinner må være følgende: Bor en i Norge, skal man lære seg norsk, og man skal inn i arbeidslivet. I Norge er det ikke noe som heter at kvinner skal gå hjemme. I Norge er det arbeidslinja som gjelder.

Regjeringen selv sier at kontantstøtten hemmer sysselsetting. Derfor er mitt spørsmål til likestillingsministeren – dersom det fortsatt er slik at det er likestillingsministeren som har ansvaret for likestilling, og ikke fiskeriministerens: Hvordan mener regjeringen den fremmer likestilling og integrering ved å dele ut 7 500 kr per måned av skattebetalernes penger til innvandrer kvinner for at de skal gå hjemme og ikke delta i arbeidslivet, og for at de ikke skal sende ungene sine til barnehagen for å lære seg norsk til skolestart?

Statsråd Solveig Horne [10:48:30]: Hvis Arbeiderpartiet var så opptatt av kontantstøtten og av at den hindret integrering, kunne de, da de hadde flertall i denne sal, fjernet kontantstøtten. I stedet økte de den til 5 000 kr per måned.

Kontantstøtten er med på å gi familier en valgfrihet, en fleksibilitet. Det er også viktig, for noen barn får ikke barnehageplass, og noen barn er ikke klare for å gå i bar-

nehage. Derfor har regjeringen vært opptatt av også å beholde kontantstøtten.

Så ser vi også at det er utfordringer med kontantstøtten sett i et integreringsperspektiv. Derfor er jeg glad for at vi nå har fått på plass et botidskrav, slik at begge foreldrene må ha bodd i Norge i fem år for å kunne få kontantstøtte. Det vil være med og bidra til at flere barn kommer seg i barnehage, og at også minoritetskvinner kommer seg ut i arbeid.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings spørsmål.

Karin Andersen (SV) [10:49:33]: Det kunne vært fristende å følge opp til utenriksministeren om Norge faktisk går inn og fyller det tomrommet som oppstår når konservative regjeringer trekker tilbake støtte, særlig til prosjekter som handler om kvinners helse og kvinners seksualitet, for det er kamparenaen over alle kamparenaer i hele verden. Men mitt spørsmål går til integreringsministeren, fordi i går fikk Stortinget en proposisjon på bordet, og det er justeringer av årets budsjett. I den kan vi lese at midlene til ordningen med nasjonalt bo- og støttetilbud for personer over 18 år som er utsatt for tvangsekteskap og æresrelatert vold, ikke er brukt opp, og i går diskuterte vi altså opp og ned hvor viktig det er at det står et hjelpetilbud og ikke minst et trygt og godt botilbud klart på øyeblikket for dem som tør å bryte ut.

Da er mitt spørsmål til statsråden: Hvorfor har man ikke sikret at dette tilbudet har blitt tilgjengelig for alle dem vi mener har behov for det, i stedet for at man må sende pengene tilbake igjen til regjeringen og ikke bruke dem opp?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:50:55]: Dem som en kommer i kontakt med via hjelpetiltakene, og som trenger å benytte våre bo- og støttetilbud, får selvfølgelig hjelp til det. Så er jeg sikker på at det finnes mange der ute som burde fått hjelp, men som av ulike grunner ikke tar kontakt, kanskje fordi de synes det er beintøft å skulle bryte kontakten med familien, kanskje fordi de i lojalitet til sine foreldre velger å få sin frihet satt til side heller enn å gå og søke hjelp. Derfor er det viktigste at vi har tilgjengelighet til dem som er der, og jobber for at flere skal melde fra, og det arbeidet er selvfølgelig svært viktig for oss. Sånne debatter som har vært i det siste, mener jeg bidrar til å vise fram at det er et hjelpetilbud der ute, og viser også hvor man kan henvende seg for å få hjelp. Så jeg mener vi har et godt tilbud når det gjelder akkurat det, men det må bli enda bedre kjent.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgings spørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:52:05]: Jeg har et spørsmål til barne- og likestillingsministeren. Økonomisk selvstendighet var en forutsetning for at norske kvinner ble frigjort. Det samme gjelder kvinner med minoritetsbakgrunn. Når likestillingsministeren bruker som bevis på at likestillingen går framover at bruken av kontantstøtte går ned, må hun nesten forklare det. Hvis det er et dilemma mellom valgfrihet på den ene siden og likestilling på den andre, velger altså likestillingsministeren bort likestilling. Hva vil likestillingsministeren gjøre for at likestillingen skal gå framover, og bruken av kontantstøtten gå ned, som etter likestillingsministerens mening fører til framgang?

Statsråd Solveig Horne (FrP) [10:52:50]: Det er viktig med økonomisk selvstendighet for alle, men det å kunne bruke kontantstøtte i en liten periode av barnets liv er likevel viktig for den enkelte families mulighet til å kunne sjonglere og ha en fleksibilitet i sitt familieliv. Vi snakker altså om når barnet er fra 11 til 23 måneder. Det er en kort tid, og det er viktig for denne regjeringen å kunne holde oppe kontantstøtten slik at familien kan bruke den.

Bruken av kontantstøtte går ned. Det er helt korrekt. Det er også viktig for innvandrerkvinner å komme seg ut i arbeid. Jeg håper at Arbeiderpartiet står på det vedtaket om botidskrav som vi fattet i mai, slik at botidskravet på fem år får bestå. Så er det viktig å jobbe med gratis kjernetid, som regjeringen har fått på plass, slik at det er barnehageplass til disse barna. Vi har også økt det som går på Jobbsjansen for at flere minoritetskvinner skal komme seg ut i arbeid.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Tore Storehaug (KrF) [10:54:10]: For to veker sidan vedtok Stortinget at iverksetjing av vedtak om oktoberbarna skulle setjast på vent, og at dei skulle få saka si vurdert på nytt. Det synest eg er bra, sjølv om Kristeleg Folkeparti aller helst skulle sett at rettstryggleiken til desse ungene blei styrkt gjennom at rimelegheitsvilkåret ved internflukt igjen blei innført. Men det klarte vi ikkje å få med oss Arbeidarpartiet og Senterpartiet på.

Bakgrunnen for dei vedtaka som blei fatta i Stortinget for to veker sidan, var at bruken av midlertidig opphaldsløyve for einslege mindreårige asylsøkjalar har eskalert, og at mange vil bli tvangsreturnerte til Afghanistan. Kristeleg Folkeparti er glad for at utsendinga av oktoberbarna no er sett på vent, og at ungene skal få saka si vurdert på nytt. Så har statsråden sendt, same dag som vedtaka blei fatta i Stortinget, ein instruks til Utlendingsdirektoratet og Utlendingsnemnda om at ein inn-til vidare skulle utsetje iverksetjinga av vedtaka knytte til oktoberbarna.

Men det er òg det eg kan sjå at statsråden har gjort. No er det stor usikkerheit rundt omkring i landet knytt til kva som faktisk kjem til å skje med desse ungene. Folk spør: Kven er det som skal behandle sakene? Er det UDI eller er det UNE? Kor mange vil få opphald i Noreg? Når skal dei det gjeld, få informasjon, og på kva måte? Og ikkje minst: Korleis skal dei som har forlate landet, få sakene sine behandla, og kva informasjon skal dei få?

Vi i Kristeleg Folkeparti er bekymra for desse ungene. Dei har eit veldig usikkert tilvære slik som ting er no. Mange har fått eit håp om at dei kan sleppe å bli tvangsreturnerte tilbake til Afghanistan, der FN i fleire rapportar har påpeika at situasjonen er forverra. Eg forventar at regjeringa følgjer dette, gjev dei det gjeld, informasjon på ein god måte, at dette får høg prioritet, og at ein kan få gjort noko med denne usikkerheita.

Mitt spørsmål til statsråden er: Kva er status for vedtaka Stortinget fatta den 14. november, og kva konkrete tiltak og instruksar har regjeringa sett i verk etter at desse vedtaka blei fatta?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:56:25]: Mange av de spørsmålene som representanten her stiller, er de samme spørsmålene som vi i departementet stiller oss akkurat nå. Derfor jobber vi nå med både å utrede og vurdere de tingene som er vedtatt i Stortinget, og hvordan vi skal følge det opp videre. Det er klart at vi kommer til å ha behov for å komme tilbake for å få en avklaring av en del av disse spørsmålene, fordi de vedtakene som er fattet, kan tolkes på mange ulike vis, og vi er opptatt av å følge opp Stortingets vedtak på best mulig måte, i tråd med det Stortinget faktisk mente.

Det handler om hva slags endringer som kreves – forskrift eller instruks eller begge deler? Hva skal endringene materielt sett bestå i? Det må vi ha en avklaring av. Hvilke saker omfattes av retten til ny vurdering? Hvem skal foreta den nye vurderingen? Er det UDI eller UNE eller begge etater, avhengig av hvor i prosessen saken befinner seg? Hvordan skal saker håndteres der den det gjelder, er i utlandet? Skal de oppholde seg der mens den nye vurderingen skjer? Skal det måtte bes om en ny vurdering, eller skal UDI og UNE foreta en ny vurdering av eget tiltak? Skal det gis fritt rettsråd? Hvilke tidspunkt skal den nye vurderingen ta utgangspunkt i? Skal det være en nåtidsvurdering, eller skal forholdene på det opprinnelige vedtakstidspunktet legges til grunn, eller skal det eventuelt være en kombinasjon av disse to? Dette er jo voksne menn som kom da de var mindreårige.

Vi jobber med å gjøre den jobben som vi advarte om at Stortinget ikke hadde gjort på forhånd, nemlig å utrede og se på konsekvensene av hvordan dette praktisk sett skal utføres, for det er jo det regjeringen gjør når man legger fram saker for Stortinget – man gjør disse

vurderingene i forkant. Jeg kan forsikre om at vi jobber for fullt med å komme tilbake til Stortinget, til de partiene som vedtok dette, slik at vi kan få en avklaring og være sikre på at vi følger opp dette i tråd med det som er Stortingets intensjon.

Tore Storehaug (KrF) [10:58:32]: Eg vil takke statsråden for svaret. Eg opplever at mange av dei same spørsmåla som eg stiller, blir stilte tilbake. Då kan ein jo forstå at ein er i ein prosess, og at det blir utført eit arbeid. Det skal ein ha respekt for, men eg kunne ønskje at statsråden sa noko om når ein kunne forvente at desse tinga kjem tilbake til oss i salen, for det er no ein situasjon der mange lever i stor usikkerheit, og der det er behov for å kome med nokre avklaringsar.

Eg har lyst til å spørje statsråden: Har ho ein plan for når dei det gjeld, skal få informasjon om korleis dette skal skje, og vil den informasjonen òg gå til dei som ikkje lenger oppheld seg i Noreg, men har anten flykta frå landet vårt eller er blitt tvangsreturnerte med bakgrunn i andre vedtak?

Statsråd Sylvi Listhaug [10:59:15]: Ja, vi jobber nå med disse spørsmålene og vil komme tilbake til de partiene som har fattet vedtak, sånn at vi kan få avklaringsar som gjør at vi kan gjennomføre dette i tråd med det som er Stortingets intensjon. Men hele saken viser jo hvor mange spørsmål som dukker opp når Stortinget fatter kompliserte vedtak som ikke er utredet. Vi vil gjøre det vi kan for å komme tilbake på en måte som er i tråd med Stortingets ønske. Det er derfor det tar noe tid å gå gjennom dette. Da vil vi selvfølgelig komme med forslag til hvordan dette kan gjøres, men vi er avhengig av, med tanke på de som har fattet disse vedtakene, som kan gjennomføres på forskjellige måter, å være sikre på at det er intensjonen bak forslagene vi da går videre med. For mitt vedkommende er dette en svært høyt prioritert sak. Jeg håper at når vi da kommer tilbake, kan partiene som har fattet disse vedtakene, gi raske tilbakemeldinger, slik at vi kan iverksette.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Geir Jørgen Bekkevold.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:00:30]: Vi har fått mange henvendelser knyttet til hva som skjer med oktoberbarna. En av tilbakemeldingene vi har fått, bekymrer oss veldig. Vi har fått høre at et såkalt oktoberbarn som oppfyller kriteriene som ble vedtatt i Stortinget 14. november dette år, og som reiste fra Norge i september 2017 fordi han fryktet å bli tvangsreturnert til Afghanistan, ble stanset på grensen mellom Tyskland og Danmark og fikk beskjed om at han ikke var ønsket i

Norge. Om dette stemmer, er det mildt sagt oppsiktsvekkende.

Mitt spørsmål til statsråden blir derfor: Er det fra norsk hold på noen som helst måte blitt formidlet til land i Europa at de skal gi informasjon til enslige mindreårige asylsøkere som har hatt midlertidig oppholdstillatelse i Norge, og som oppfyller kriteriene i vedtak fattet 14. november i Stortinget, at de ikke er ønsket i Norge?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:01:23]: Dette er helt ukjent for meg. Selvfølgelig er det slik at Norge er en del av Dublin-regelverket, og det betyr at hvis andre land kommer over personer som har fått sin sak behandlet i Norge, vil de ta kontakt med norske myndigheter for å få i stand en Dublin-retur. På samme måte som vi, dersom det kommer asylsøkere fra andre land som har fått sitt vedtak i andre land som de er ansvarlig for, henvender oss til de landene for å sende i retur de personene som det angjelder. Norge tar fullt ut sine forpliktelser i henhold til Dublinkonvensjonen. Det kommer vi til å fortsette med. Når det gjelder dem som henvender seg til myndigheter i andre land, og som har saken sin i Norge, vil jeg anta at det i de aller fleste tilfeller blir tatt kontakt med norske myndigheter, og at de blir sendt tilbake til oss.

Presidenten: Rigmor Aasrud – til oppfølgingsspørsmål.

Rigmor Aasrud (A) [11:02:24]: Det er bra at statsråden er i gang med å følge opp Stortingets vedtak. Hun kunne f.eks. begynne med å evaluere sin egen Prop. 90 L for 2015–2016, der man sier at de som ikke får opphold med flyktningsstatus, heretter i hovedsak vil få opphold på humanitært grunnlag. En kan jo se etter om det stemmer.

Mitt spørsmål dreier seg om den rapporten som vi fikk fra FO, NOAS og Redd Barna, der det sies at i 38 av 50 saker er det ikke gjort barnefaglige vurderinger. I en debatt jeg hadde med Fremskrittspartiets innvandringspolitiske talsmann, sa han at det utvalget ikke er representativt for hvordan saker blir behandlet. Da er mitt spørsmål til statsråden: Har statsråden gått gjennom den samme rapporten? Og har statsråden noen opplysninger om hva som er det representative svaret på de spørsmålene som er reist i rapporten fra NOAS, Redd Barna og FO?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:03:23]: Jeg har tillit til den jobben som utlendingsmyndighetene gjør. Det betyr også den saksbehandlingen de bedriver, at den er i tråd med de lover og regler som Stortinget faktisk legger som premiss. Så er det sånn at det regelverket som

her er til diskusjon stadig vekk, knyttet til enslige mindreårige med midlertidig oppholdstillatelse, 16–18 år, ble innført av Arbeiderparti-regjeringen fordi man så at man hadde store ankomster. Det er grunn til å minne om at dette er et regelverk vi nå forvalter, som også en tidligere regjering så at det var behov for.

Så er det gjort vedtak i Stortinget om endringer. Vi jobber med å komme tilbake til de partiene som har fattet disse vedtakene, sånn at vi kan få gjennomført det i tråd med det som er intensjonen i vedtakene.

Jeg har altså tillit til at den jobben som utlendingsmyndighetene gjør, er skikkelig og ordentlig og i tråd med det regelverket som er.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV) [11:04:33]: Mange av disse temaene blir jo tatt opp i et dokumentforslag som SV har fremmet, og som ligger til behandling i Stortinget nå, bl.a. basert på den rapporten, så det håper jeg vi kan få en avklaring av.

Så til det fortolkningsbehovet som finnes: Jeg er glad for at statsråden nå sier at de som har vært innom Norge, og der Norge har hatt et ansvar etter Dublin-avtalen, selvfølgelig må omfattes av Norges ansvar og da selvfølgelig innenfor det vedtaket som ble fattet her i Stortinget. Det er jo en avklaring for dem som har lagt ut på ny flukt fordi de var redd for å bli tvangsreturnert.

Så er spørsmålet: Stortingsflertallet har gitt statsråden en slags blankofullmakt til å stramme inn på regler og underliggende regelverk, men nå sier statsråden at fortolkningen av dette vedtaket skal tas opp og avgjøres av det stortingsflertallet som har vedtatt det. Betyr det at regjeringen ikke anser at den fullmakten de har fått fra Stortinget til å stramme inn på regler, gjelder dette vedtaket?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:05:46]: Det som gjelder nå, er vel å få gjennomført det vedtaket som er fattet i Stortinget på en best mulig måte. Poenget er at vedtakene kan tolkes på mange forskjellige måter. Da har jeg behov for at de som fremmet dette forslaget, de som stemte for det, kan fortelle i klartekst hvordan man tenkte det. Det viser noe av det problematiske med at Stortinget fatter vedtak uten at det er gjort utredninger, uten at det er gjort den type avveininger som vi ser at vi må gjøre i rikt monn etter at vedtaket er fattet. Vi kommer selvfølgelig til å følge opp vedtakene som er fattet i Stortinget, men det viser i hvert fall at det er en del løse tråder som vi må få landet. Da er jeg opptatt av at de partiene som står bak dette, kan bidra til disse avklaringene.

Presidenten: Ketil Kjenseth – til oppfølgingsspørsmål.

Ketil Kjenseth (V) [11:06:45]: Jeg hører statsråden er lydhør når det gjelder flertallets vedtak. Jeg hører også at statsråden ramser opp en god del usikkerhetsmomenter knyttet til både forskrift, instruks, UDI eller UNE, tidspunkter og rettsråd. Men dette er også noe regjeringa kan påvirke underveis, til en kommer tilbake til Stortinget. Som et eksempel har Kristelig Folkeparti og Venstre vært opptatt av å beholde rimelighetsvilkåret – med det ville trolig rundt 220 av dem det nå gjelder, og som skal få saken sin gjenopptatt, antakelig fått bli – mens det er sårbarhetskriterier det er blitt flertall i Stortinget for nå å bruke som grunnlag for å gå gjennom disse sakene. Jeg anslår at det kan gjelde ca. ti som får opphold etter den nye gjennomgangen. Mellom null og 220, har statsråden noe anslag for hvor mange dette kan gjelde?

Statsråd Sylvi Listhaug [11:07:53]: Det er veldig vanskelig å si. Det avhenger også av hvordan partier som har vedtatt dette, mener at det skal gjennomføres. Det er der jeg har mange spørsmål som jeg vil komme tilbake til.

Rimelighetsvilkåret er for det første ikke vedtatt fjernt, og jeg har heller ikke sett det – så langt i hvert fall. Selv om jeg ser at det her er løpende nye vurderinger som gjøres i partiene, og man skifter standpunkt i sak etter sak, er det i hvert fall foreløpig ikke vedtatt å gjøre endringer på det. Det som er viktig å si, er at å fjerne rimelighetsvilkåret betyr at de som kan få beskyttelse i eget land – i eget land – skal ha det. I en verden der det er 65 millioner mennesker på flukt, mener jeg det er riktig at de som kan få beskyttelse i sitt eget land, faktisk får det.

Jeg tror at alle forstår at det å komme til Norge og få opphold her vil innebære en forbedring av livsstandard og livskvalitet – av alt – for de aller fleste som gjør det, men det er ikke bærekraftig å legge opp til.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:09:14]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Myanmar er av de landene i verden hvor Norge sto opp for menneskerettigheter – deltok aktivt gjennom dialog med både militærregimet og opposisjonen for å få Aung San Suu Kyi ut av husarrest. Vi bidro dermed til en demokratisk utvikling i landet. Nå ser vi at soldater fra Myanmar har jaget rohingya-befolkningen over grensen til Bangladesh. Tusenvis har mistet livet, kvinner er voldtatt, barn er drept, og menn er henrettet. Vi

må stå opp mot religiøs forfølgelse, enten det handler om kristne i Irak eller muslimer i Myanmar.

Myanmar ble høsten 2014 valgt ut av regjeringa som ett av tolv såkalte fokusland for norsk bistand, et land vi samarbeider tettere med enn noen gang. Ifølge Aftenposten var utenriksministeren forsiktig da hun møtte sin kollega i forrige uke. Utenriksministeren vil bidra til en løsning, sier hun. Men er det lettere å finne en løsning gjennom å være forsiktig? Er den nye linjen at vi må være forsiktige når vi snakker om menneskerettigheter? Det var egentlig det stikk motsatte vi gjorde under militærregimet.

Mitt spørsmål er: Hvilke konsekvenser vil den brutale forfølgelsen av rohingya-folket få for den økende norske bistanden til Myanmar?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:10:48]: Jeg kan selvfølgelig ikke innestå for hvordan enkelte journalister beskriver ting som skjedde på møter i Myanmar, men jeg kan fullt stå inne for den beskjeden jeg ga, både i plenumsmøter med andre asiatiske og europeiske land og også i direkte møter med Aung San Suu Kyi. Vi har vært både klare og tydelige i fordømmelsen av det som skjer i Rakhine, at det kreves full humanitær tilgang, en stans i volden og trygg retur for flyktningene. Og det dreier seg ikke kun om – som jeg også sa til Aung San Suu Kyi – en trygg retur tilbake, men noe å returnere til og en stans i volden mot dem som kommer tilbake.

Jeg har overhodet ikke vært forsiktig i min omtale av verken menneskerettighetene eller det som skjer. Men det er samtidig viktig å se kompleksiteten i et land som for første gang på over 50 år hadde demokratiske valg, som har levd 70 år sammenhengende i konflikt, og som fortsatt gjør det, og det som nå skjer, med både økende nasjonalisme og betydelige utfordringer internt i landet. Militærstyret har fortsatt 25 pst. av plassene i parlamentet. De peker ut noen av de aller viktigste ministerpostene. Likevel var min beskjed til Aung San Suu Kyi tydelig. Det ene var at vi holder den valgte regjeringa ansvarlig, og – for det andre – at det som nå må skje, er at vi kommer videre i den situasjonen som har oppstått, for å bedre situasjonen for rohingyaene.

Vi har ikke økt bistanden i de årene som nå er bak oss, eller framover – den ligger på ca. 250 mill. kr i året. Det er samtidig avgjørende at vi bruker det langvarige engasjementet vi har i Myanmar, til å bidra til en bedring i situasjonen både i landet og for flyktningene som har kommet over til Bangladesh. Det er ca. 620 000 bare den siste tida. Vi har styrket vår humanitære innsats i området med 80 mill. kr bare siden august, nettopp for å bidra til at det som er en dramatisk situasjon, kan få en løsning.

Anniken Huitfeldt (A) [11:12:53]: Det jeg hører utenriksministeren si her, er at situasjonen ikke vil få

noen konsekvenser for norsk bistand. Norge er for lite villig til å stille krav til sine bistandsmottakere, sa dagens utenriksminister da hun var leder av utenriks- og forsvarskomiteen. Når framskrittene uteblir eller utviklingen går i feil retning, får det ikke konsekvenser, var hennes kritikk, og det gjelder særlig på områder som menneskerettigheter og godt styresett. Den gangen kritiserte Eriksen Søreide bistanden til Etiopia.

Mitt spørsmål er: Hvilke konsekvenser får endringer på menneskerettighetsfeltet for bistanden til både Etiopia og Myanmar? Er det Etiopia som har forandret seg, eller er det utenriksministeren som har forandret syn på norsk bistand?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:13:40]: Den nåværende utenriksministeren har ikke endret syn. Faktum er at vi i de fire årene som har gått, har endret den politikken som de rød-grønne førte når det gjaldt f.eks. det å ta opp menneskerettigheter med Etiopia. Nå er det et gjennomgående tema i vår dialog med Etiopia, og det må det være, for det er en veldig bekymringsfull utvikling når det gjelder menneskerettigheter i Etiopia.

Så tilbake til Myanmar: Den rød-grønne regjeringa åpnet opp igjen kontakten med Myanmar rundt 2010/2011. Noe av det viktige nå er å bidra til at de prosjektene vi har, som knytter seg til demokrati, sivilsamfunn, godt styresett og menneskerettigheter, bidrar til å gjøre situasjonen bedre. Hvis det internasjonale samfunnet nå vender den sivile og ansvarlige regjeringa ryggen, vil etter alt å dømme de moderate kreftene marginaliseres og mer av det militæret styret igjen komme til makten. Det er en situasjon som ikke vil være en bedring for befolkningen i Myanmar. Det er den balansegangen og de avveiningene vi og alle andre land akkurat nå gjør.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Eirik Sivertsen.

Eirik Sivertsen (A) [11:15:00]: Jeg konstaterer at stikk i strid med det statsråden sa da hun var i opposisjon, er bistanden til Etiopia økt fra 359 mill. kr i 2013 til 442 mill. kr i 2016, ifølge regjeringens egne opplysninger i statsbudsjettet.

Jeg synes ikke statsråden svarer utfyllende eller spesielt godt på spørsmålet fra representanten Huitfeldt om hva det er som har endret seg. Hva er det som gjør at man velger en annen strategi, en annen politikk nå enn det man mente var helt riktig da man satt i opposisjon? Skal man ikke lenger stille krav til bistandsmottakere, noe som utenriksministeren var veldig opptatt av da hun satt i opposisjon?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:15:52]: Jeg er opptatt av at det skal stilles krav, og vi stiller også

krav. Men, som jeg sa i mitt svar til representanten Hutfeldt, hadde vi bak oss en tid, i den forrige regjeringas regjeringssperiode, hvor det var en svært ensidig oppmerksomhet om økonomisk vekst, oppfylning av bærekraftsmål og miljøspørsmål. Da kom menneskerettigheter i andre rekke. Det var min kritikk, og det har regjeringa gjort noe med i denne perioden ved å løfte menneskerettigheter opp som en svært viktig del av agendaen, spesielt når det gjelder Etiopia og en del andre land. Vi tar det jevnlig opp med myndighetene der man mener det er problematisk. For eksempel tok Børge Brende i fjor opp unntakstilstanden, som nå er opphevet. Den var problematisk. Det at vi har denne dialogen, gjør også at vi kan ha menneskerettigheter som en del av den helt naturlige dialogen med de landene vi samarbeider med. Det er en endring fra den gangen Eirik Sivertsens parti satt i regjering. Da var det fokusert veldig ensidig på den økonomiske veksten.

Presidenten: Liv Signe Navarsete – til oppfølgings-spørsmål.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:17:10]: Eg trur me kan konstatere at ein tek opp menneskerettsspørsmål med land der ein ser at det er ille stelt, men så lønar ein dei ved å auke beløpa. Eg vil ikkje gå vidare på akkurat det, for eg trur ikkje me får noko betre svar enn det som alle-reie har kome på dei tre spørsmåla, som ikkje er noko særleg til svar.

Det er i dag fleire fordrevne i verda enn nokon gong sidan Høgkommissæren for flyktningar i FN starta å føre statistikk i 1951. Å styrkje Høgkommissæren for flyktningar i FN er eit av dei aller mest effektive tiltaka me kan gjere for å avhjelpe situasjonen. Difor auka Senterpartiet i sitt alternative budsjett løyvingane med 100 mill. kr, men regjeringa har ikkje gjort noko med løyvingane til Høgkommissæren for flyktningar i FN dei siste åra. Viss situasjonen for m.a. rohingya-folket fortset å forverre seg, ser statsråden det som naturleg å auke norsk støtte direkte, merkt til dei, for å bøte på den situasjonen – via Høgkommissæren for flyktningar?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:18:14]: Jeg skal heller ikke fortsette polemikken rundt spørsmålet om Etiopia og menneskerettigheter, men det er et faktum at regjeringa har endret sin innretning på menneskerettighetsspørsmålene. Vi har bl.a. levert en egen stortingsmelding om saken, det gjennomsyrrer vår utenrikspolitikk, og den har fått bred støtte i Stortinget.

Så til spørsmålet om rohingyane og andre: Det er fra regjeringas side helt nødvendig å tilpasse den innsatsen vi gjør humanitært og for flyktninger, når vi ser hvor mange flyktninger vi har i verden i dag – og det har vi også gjort. Vi har økt den humanitære responsen be-

traktelig. For første gang har vi nå et humanitært budsjett på over 5 mrd. kr – 5,2 mrd. kr – og det er nettopp for å kunne håndtere det som er stadig flere oppdukken-de kriser der flyktninger er involvert på ulike måter, enten ved at de er internt fordrevne, eller ved at de må flykte til andre land. Dette kommer vi til å fortsette med. Vi holder hele tida øye med hvor behovene er størst, og vi tilpasser oss de behovene. Vi er en stor giver, og det skal vi fortsette å være.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Karin Andersen (SV) [11:19:24]: Jeg registrerer at statsråden ikke svarer på det hun blir spurt om – på om man skal styrke UNHCR. Det er også veldig vanskelig å få tak i hvilke konsekvenser det har for den bistanden Norge nå gir til Myanmar, som skulle være endret etter de retningslinjene som statsråden sjøl sier de har gått inn for, nemlig at man skal legge mer vekt på menneskerettighetene i den dialogen. Dette handler altså ikke om at noen ønsker at man skal vende dette regimet, eller denne hjelpen, ryggen, sånn som statsråden antyder at noen kanskje ønsker – tvert imot.

Hvilke krav er det regjeringen nå stiller til den bistanden som gis – helt konkret – slik at man kan følge opp den menneskerettighetssituasjonen som er veldig alvorlig, og som statsråden sjøl sier regjeringen legger mer vekt på nå enn før?

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:20:29]: Det er også litt vanskelig å få tak i hva representanter for opposisjonen mener man skal gjøre, når man både sier at man ønsker å videreføre en langsiktig hjelp, samtidig som enkelte åpenbart mener at man skal kutte ned i den hjelpen. Det som er utfordringen i Myanmar nå, er at vi har en veldig skjør demokratisk valgt regjering som er under betydelig press. De har et ansvar. De holdes til ansvar for den politikken som føres i landet. Samtidig, dersom hele det internasjonale samfunnet nå skulle redusere eller kutte sin langsiktige støtte – som vi fra norsk side særlig konsentrerer om godt styresett, demokratiutvikling, fred og forsoning, dialog mellom folkegrupper for å hindre konflikt – er resultatet etter alt å dømme at situasjonen for det sivile styret, for menneskerettigheter og for marginaliserte grupper ville bli enda mer utfordrende. Derfor må vi gjøre begge deler. Vi må både ha et langsiktig engasjement – noe som jeg også opplever at den rød-grønne regjeringa hadde – samtidig som vi stiller krav i vår dialog, og vi stiller krav om at den flyktningsituasjonen som er nå, får en løsning.

Presidenten: Abid Q. Raja – til oppfølgings-spørsmål.

Abid Q. Raja (V) [11:21:48]: Til spørsmålet fra Liv Signe Navarsete er det også greit å kunne opplyse om at gjennom det budsjettforliket som er gjort med regjeringen, vil en betydelig andel av det som går til Myanmar i budsjettet, kunne brukes til å avhjelpe rohingyaene i grenseområdene. Jeg er veldig glad for at den teksten har funnet plass der.

Jeg har et konkret spørsmål til utenriksministeren, og det gjelder Myanmar: Vil utenriksministeren vurdere å ta initiativ i FN slik at Sikkerhetsrådet kan be ICC, International Criminal Court, om å se på de overgrepene som har skjedd i Myanmar? Spørsmålet er altså om utenriksministeren vil vurdere å ta et slikt initiativ, slik at saken kan bli henvist fra Sikkerhetsrådet til ICC.

Utenriksminister Ine M. Eriksen Søreide [11:22:41]: Noe av det aller første og viktigste vi har gjort i denne sammenhengen, er å være en pådriver for at vi nå får til en uavhengig undersøkelse fra FN av det som har skjedd, og det som skjer. Det vil i så fall danne grunnlaget for eventuelt videre arbeid gjennom Sikkerhetsrådet. Det er avgjørende viktig at det blir en uhildet vurdering av situasjonen som er og har vært, og ikke minst at det sikres full tilgang for humanitære aktører og for undersøkelseskommisjoner. Det var også et sentralt poeng jeg tok opp i mine samtaler i Myanmar i forrige uke.

For det andre er det nå avgjørende viktig at anbefalingene fra Annan-kommisjonen implementeres. Det har også vært et helt tydelig krav fra norsk side. Vi har sagt oss villig til, og er rede til, å bistå og bidra i gjennomføringen av det mer langsiktige arbeidet som følger av Annan-kommisjonen. Det er nettopp fordi at skal man sikre en fredelig utvikling, må man også ha fred og forsoning mellom ulike folkegrupper.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er over.

Sak nr. 2 [11:23:50]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 3, fra representanten Petter Eide til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Solveig Skaugvoll Foss.

Spørsmål 6, fra representanten Emilie Enger Mehl til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Per Martin Sandtrøen.

Spørsmål 8, fra representanten Bjørnar Moxnes, bortfaller.

Spørsmål 1

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:24:05]: «I budsjettavtalen for statsbudsjettet 2018 øker Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre avgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer med over 2 milliarder kroner. Samtidig innebærer avtalen at man fortsatt kan handle momsfritt på nett fra utenlandske nettbutikker for inntil 350 kroner pr. forsendelse. Bransjen melder at netthandelen på de samme produktene som nå ilegges milliarder i økte avgifter, allerede fra før er sterkt økende.

Hvilken effekt mener statsråden at denne avgiftsøkningen vil ha for norske arbeidsplasser?»

Statsråd Siv Jensen [11:24:58]: Det er riktig at regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre i budsjettavtalen har blitt enige om å øke særavgiften på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer. Økningen i særavgiftene på sjokolade- og sukkervarer og alkoholfrie drikkevarer anslås å gi en årlig provenyøkning på om lag 2 mrd. kr. Budsjetteffekten for neste år anslås til 1,84 mrd. kr.

Jeg vil vise til at både Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet i sine alternative budsjettforslag har foreslått å øke merverdiavgiften på godterier og brus til 25 pst. En slik endring vil bidra vel så mye til prisøkninger som den økningen i særavgiftene som nå følger av budsjettavtalen. Men en økt særavgift er betydelig mindre byråkratisk enn å øke merverdiavgiften. Særavgiften innbetales av et fåtall produsenter og importører. Merverdiavgiften, derimot, oppkreves i alle ledd og ville berørt tusenvis av butikker, kiosker, bensinstasjoner osv.

Varesendinger med verdi under 350 kr som sendes til mottaker i Norge, er fritatt for merverdiavgift, samt eventuell toll og særavgifter. Frakt- og forsikringskostnader inngår i vareverdien. Jeg ser at avgiftsøkningen reiser spørsmål om 350-kronersgrensen. Med en lavere grense kan en forvente at flere forbrukere enn i dag vil bli ilagt et gebyr fra fraktselskapet. Det kan gjøre små vareforsendelser uforholdsmessig dyre.

Spørsmålet om avgiftsøkningens effekt på arbeidsplasser må ses i en større sammenheng. Det økte provenyet blir brukt til andre formål i budsjettet. Regjeringen er opptatt av en ansvarlig økonomisk politikk med gode og generelle rammebetingelser som gjør det attraktivt å investere og drive i Norge. Regjeringen har der-

for prioritert å gjennomføre vekstfremmende skattelettelser som gir bedre rammebetingelser for hele næringslivet. I tillegg gjennomføres det mer målrettede lettelsener for å fremme gründervirksomhet, forskning og utvikling. Det viktigste bidraget er skattereformen, som et bredt flertall på Stortinget har sluttet seg til. Reformen bidrar til at Norge får et mer vekstfremmende skattesystem.

Det er de samlede rammebetingelsene som har betydning for vekst og arbeidsplasser her i landet. Her har regjeringen levert, og vi fortsetter i budsjettet for neste år.

Etter budsjettenigheten er samlede skatter og avgifter under denne regjeringen redusert med i overkant av 24 mrd. kr når alle forslag er fullt innfaset. Nesten 8,8 mrd. kr er lettelsener i næringsbeskatningen. I tråd med enigheten på Stortinget om skattereformen blir skattesatsen for alminnelig inntekt for selskap og personer redusert til 23 pst., og verdsettelsesrabatten for aksjer og driftsmidler i formuesskatten økes til 20 pst. Det blir gjeninnført differensierte satser i arbeidsgiveravgiften for energi- og transportsektoren, og det er innført en ordning med skattefradrag for langsiktige investeringer i oppstartsselskap.

Så summa summarum: Det er summen av rammebetingelser som er viktig for norsk næringsliv.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:28:00]: Jeg spurte konkret om effekten av denne avgiftsøkningen opp mot det at en fortsatt beholder 350-kronersgrensen. 350-kronersgrensen innebærer en målrettet subsidiering av utenlandsk netthandel, samtidig som det nå i budsjettavtalen innebærer en kraftig økning i avgiftene på nettopp de mest utsatte produktene.

Senterpartiet tror på hele Norge. Fremskrittspartiet bryr seg tydeligvis ikke om et lite stykke Norge lenger engang. Dette er et målrettet angrep på Freia, på Nidar, på Lerum – på mange andre arbeidsplasser i Norge. Nå skuffer en arbeidsplasser ut av Norge. Fremskrittspartiet har også gått til valg på at særavgifter på en grensehandelsvare skal reduseres, og nå smeller en til med en avgiftsøkning på over 80 pst. Hvor er logikken i det?

Statsråd Siv Jensen [11:28:55]: Som jeg sa i mitt forrige svar, har det vært viktig for denne regjeringen i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre å styrke de generelle rammebetingelsene for norsk næringsliv, og det går altså ganske bra i norsk økonomi for tiden. Pilene peker i riktig retning, arbeidsledigheten går ned, veksten tar seg opp, og det er positive signaler som kommer fra stort sett alle deler av landet. Det skal vi glede oss over.

Men samtidig, når representanten Gjelsvik nå bruker store ord som «målrettet angrep» og «smeller en til» osv.,

kan det være fristende å minne om at under den rød-grønne regjeringen gjennomførte man økning i avgiften på alkoholfrie drikkevarer tilsatt sukker og søtning med 80 pst. Da kalte Senterpartiet dette verken for et målrettet angrep eller at man smalt til med avgiftsskjerpelser.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [11:29:48]: Her er det altså en avgiftsøkning på ett år som er større enn de rød-grønne hadde i kroner på fem år. Den kommer på toppen av det nivået som var under den rød-grønne regjeringen. Hvis det er slik at finansministeren mener det nivået var for høyt, burde man redusere avgiftene og ikke smelle til med en ny avgift på toppen av det.

Det som svenske aktører på grensen melder, er at en for de produktene som nå får en kraftig avgiftsøkning i Norge, forventer fordoblet omsetning. Det er snakk om at på toppen av en allerede sterkt økende grensehandel forventer en kanskje 1 mrd. kr til i grensehandelen, på toppen av det igjen. Og da er spørsmålet mitt til finansministeren: I budsjettavtalen legger en til grunn et proveny. Men når en regner på det, og at det da vil bli flere tusen tonn i redusert omsetning på disse varene i Norge, hvor mange arbeidsplasser vil gå tapt i Norge som følge av det?

Statsråd Siv Jensen [11:30:51]: Som jeg sa i mitt første svar, blir det feil når representanten Gjelsvik trekker ut én avgift og lar være å se på helheten. Det er altså summen av belastningen som påføres norsk næringsliv, som er avgjørende for om konkurranseevnen er god eller ikke god. Under denne regjeringen, i samarbeid med Kristelig Folkeparti og Venstre, er altså skatte- og avgiftstrykket redusert med over 24 mrd. kr. 8,8 mrd. kr av det har vært målrettet mot norsk næringsliv. Det har vi gjort fordi vi mener det er riktig å ha gode og konkurransedyktige rammebetingelser for et næringsliv som vi nå også ser gjør det bra over det ganske land, og det skal vi glede oss over, i stedet for å ha en selektiv tilnærming til enkeltavgifter. Det er jo slik at også Senterpartiet i sine alternative budsjett har foreslått å øke ulike avgifter, men det er selvfølgelig tilpasset det Senterpartiet mener er rett. Vi mener at det er summen av den belastningen vi legger på næringslivet, som er utslagsgivende for konkurransekraften.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Spørsmål 2

Geir Pollestad (Sp) [11:32:06]: Spørsmålet mitt er egentlig kort og greit:

«Kva er status for arbeidet med ei utgreiing av krav om norske løns- og arbeidsvilkår på norsk sokkel og i norske farvatn?»

Statsråd Monica Mæland [11:32:24]: Jeg avholdt i slutten av september et møte med partene i næringen for å drøfte hvordan arbeidet med å utrede saken skal legges opp. Jeg har merket meg innspillene fra flere organisasjoner, som anser det som viktig at næringen blir involvert i prosessen for å sikre utredningen nødvendig legitimitet. Det er viktig også for meg, og det skal jeg følge opp.

Som jeg opplyste om på møtet med partene, ser jeg for meg at vi må utrede tre hovedtemaer.

For det første må utredningen klargjøre det juridiske handlingsrommet i saken. I dette ligger at det må vurderes hvilke muligheter Norge har til å stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår i lys av våre internasjonale forpliktelser, herunder flaggstatsprinsippet.

For det andre, og gitt at det foreligger et juridisk handlingsrom, vil utredningen måtte vurdere hvilke tiltak som kan iverksettes.

For det tredje må utredningen inneholde en vurdering av konsekvensene av eventuelt å stille krav om norske lønns- og arbeidsvilkår.

Jeg planlegger å invitere næringen til et nytt møte hvor det blir anledning til å komme med synspunkter på mandatet for utredningen. Utkast til mandat vil selv sagt bli forelagt partene i god tid før møtet. Så snart mandatet er ferdigstilt, vil vi starte arbeidet.

Jeg ønsker altså en god dialog med partene i dette arbeidet, som jeg også har hatt i de siste fire årene, hvor vi har gjennomført en rekke endringer for å styrke norske sjøfolk og den maritime næringen.

Geir Pollestad (Sp) [11:33:56]: Eg takkar for svaret.

Mandatet er klart, men det som framleis er litt uklart, er kven som skal greia ut det som ligg i mandatet. Vil det gå ut på anbod til eit bestemt miljø, eller vil det vera ei breitt samansett gruppe der bl.a. akademia er representert, som skal gjera denne jobben?

Statsråd Monica Mæland [11:34:31]: Dette er en av de tingene hvor vi må konkludere. For det første er ikke mandatet klart. Det jeg skisserte nå, er hva jeg tenker mandatet bør inneholde, og så kan jo partene ha ulike syn på det.

Det er to hovedtilnærminger. Det ble også diskutert på møtet jeg hadde med partene, og det er noe av det vi må konkludere på. Det ene er om vi skal invitere gjennom en anbudsprosess, slik som vi pleier, til å få fagfolk, selvsagt, innen akademia til å gjøre utredningen. Dette inneholder juridisk kompliserte spørsmål som krever faglige tilnærminger.

Det andre som ble skissert fra arbeidstakersiden, var ønsket om et partssammensatt utvalg, som det også kan være gode grunner for å ha i mange sammenhenger, men i denne sammenheng har vi jo hatt det. Vi har hatt

et fartsområdeutvalg. Vi jobber nå med å implementere anbefalingene fra flertallet. Dette var ikke en del av anbefalingen. Så her skal vi konkludere veldig raskt og i møte med partene, som sagt, gå gjennom mandatet.

Geir Pollestad (Sp) [11:35:34]: Eg meiner det er svært viktig, det som statsråden seier, at når utgreiinga er gjennomført, skal ho ha legitimitet. Då oppfattar eg det slik at det må vera mogleg for partane undervegs å koma med innspel og andre saker som ein ønskjer å belysa. Slik som eg oppfattar dette, er det to måtar å gjera det på: At ein anten går ut til eit miljø gjennom eit anbod, eller at ein set ned ei breiare samansett gruppe. Som statsråden seier, er dette juridisk kompliserte spørsmål. Eg trur det er ein veldig styrke for legitimiteten til utgreiinga at utvalet er breiast mogleg sett saman. Det var eit råd på veggen.

Så til spørsmålet: Når kan me venta at denne utgreiinga er ferdig?

Statsråd Monica Mæland [11:36:31]: For det første inviterer jeg partene til løpende dialog. Det har jeg hatt gjennom fire år, og det akter jeg fortsatt å ha i dette arbeidet. Hvis man ønsker andre saker belyst, får vi diskutere det også, men jeg har fått et oppdrag fra Stortinget som jeg må svare på.

Dette er kompliserte saker. Antall personer og miljøer som kan gjøre dette, er nok begrenset. Men det er klart at her må vi sammen med partene finne en måte å gjøre det på som gjør at konklusjonen får legitimitet. Det er vi alle opptatt av. Jeg har hastverk med å sette i gang. Hvor fort det lar seg gjøre, avhenger av hvem som skal gjøre det, og hvilken tid de trenger. Men vi skal jobbe så raskt vi kan.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Petter Eide til klima- og miljøministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av klima- og miljøministeren, som er bortreist.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Solveig Skaugvoll Foss.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [11:37:29]: Det stemmer – jeg har et spørsmål som opprinnelig var til klima- og miljøministeren, men jeg tar selvfølgelig hjertelig imot svar fra næringsministeren.

«Den 23. utgaven av FN's klimaforhandlinger ble avsluttet i Bonn forrige uke. Under forhandlingene mottok Norge den lite prestisjetunge prisen «Fossil of the day» fra Climate Action Network, altså «dagens fossil» eller «dagens bremsekloss», blant annet på grunn av

vedtaket om å bore etter olje i Arktis. Vi vet at klimagassutslippene på verdensbasis må ned.

Mener statsråden at Norge, som allerede har fått tjene seg rike på å koke kloden, har et særskilt ansvar for å kutte sine klimagassutslipp?»

Statsråd Monica Mæland [11:38:18]: Industriland som Norge har et særskilt ansvar for å kutte utslipp av klimagasser. Dette er nedfelt i våre forpliktelser under Klimakonvensjonen så vel som i Parisavtalen. Derfor går Norge, sammen med andre industriland, foran i klimaarbeidet. Norge har hatt og har ambisiøse klimamål. Målet under Kyotoavtalen for perioden 2008–2012 ble overoppfyllt. Fram til 2020 har vi forpliktet oss til å redusere de globale klimagassutslippene tilsvarende 30 pst. av Norges utslipp i 1990. Til 2030 har vi et mål om å redusere utslippene med minst 40 pst. Vi skal også være klimanøytrale innen 2030, og vi har lovfestet et mål om at Norge skal bli et lavutslippssamfunn i 2050.

Norges 2030-mål er basert på den best tilgjengelige kunnskap som foreligger i FNs klimapanelts femte hovedrapport. Sammenlignet med andre OECD-land er vårt 2030-mål høyt, dersom en global, kostnadseffektiv og regional fordeling av utslippsreduksjoner legges til grunn.

Det er riktig at Norge har tjent godt på petroleumsvirksomheten. Verdiane fra våre olje- og gassressurser har gitt oss muligheten til å bygge den velferdsstaten vi har i dag, til å bruke betydelige ressurser på å redusere utslippene i Norge og i andre land og ikke minst til å investere i utvikling og implementering av teknologi som verden trenger, hvis vi skal nå målet i Parisavtalen.

Den betydelige satsingen på elektrifisering av transport på vei og på sjø er ett eksempel på et område der Norge har gått foran. Norske utslipp gikk ned med ca. 1 pst. fra 2015 til 2016. En av de viktigste grunnene til det er regjeringens transportpolitikk, der både biodrivstoff og elbilpolitikken vår bidrar til å kutte utslipp. Nedgangen i utslippene bekrefter det bildet vi så da de nye framskrivningene ble lagt fram i Perspektivmeldingen i mars i år. Det viser at regjeringens klimapolitikk har effekt.

Da denne regjeringen tiltrådte for fire år siden, manglet det åtte millioner tonn på å nå Stortingets ambisjon for innenlandske utslippsreduksjoner i 2020. Ifølge Perspektivmeldingen fra 2017 er avstanden nå redusert til om lag tre millioner tonn.

Norges internasjonale klimainnsats bidrar også til betydelige utslippsreduksjoner utenfor Norge. Gjennom regnskogsatsingen har Norge betalt tre land – Brasil, Guyana og Colombia – for å ha redusert klimagassutslippene sine fra avskoging tilsvarende 250 millioner tonn CO₂.

Vi betaler også for tiltak som reduserer utslippene i andre sektorer, og vi yter støtte til tilpasningstiltak og andre tiltak som reduserer utslippene. Dette er satsinger som kommer i tillegg til – ikke til erstatning for – utslippsskutt her hjemme.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [11:41:12]: Tusen takk for svaret.

På regjeringens nettsider, under en sak om klimakvoter, står det:

«Siden klimautfordringene er et globalt problem, spiller det ingen rolle om reduksjonene tas i Kina, Indonesia eller Norge. Det viktige er at det globale utslippet totalt sett går ned.»

Dette virker å være en tendens i klimapolitikken som Norge fører om dagen, at så lenge vi betaler noen småpenger til andre land sånn at de kan omstille seg, kan vi bare kjøre på her hjemme. Vi husker fortsatt at det bare tok én måned fra Norge skrev under på Parisavtalen til det ble delt ut en hel haug med nye områder i Arktis til oljeindustrien.

Dersom Norge skal være et foregangsland på klima, noe som vi har alle muligheter til å være, og noe som nye tall om lønnsomhet av fossil energi viser at det kan være veldig lurt å være, også av andre årsaker enn miljøhensyn, må vi nettopp gå foran. Mener statsråden at kjøp av klimakvoter er et like bra bidrag for å få ned globale klimagassutslipp som det å kutte ut noe av vår egen oljevirksomhet ville være?

Statsråd Monica Mæland [11:42:20]: Jeg oppfatter at vi har ambisiøse mål her hjemme. Vi har også ambisiøse mål globalt. Jeg tror det er veldig viktig i denne sammenhengen å ha to tanker i hodet samtidig, så vi skal gjøre begge deler, vi skal ikke gjøre enten–eller.

Når det gjelder petroleumspolitikken, opplever jeg at den har bred forankring i Stortinget. Stortinget har gjort vedtak som regjeringen har fulgt opp, og det handler ikke om enten–eller, men om å gjøre begge deler – og det gjør vi.

Solveig Skaugvoll Foss (SV) [11:42:51]: I tillegg til å skape farlige klimagassutslipp skaper oljeboring også en risiko for naturen rundt. Oljesøl kan alltid forekomme, og spesielt i Arktis vil det være enormt skadelig, ettersom det fortsatt ikke finnes noen metode for å rense oljesøl bort fra is.

Det er flere sårbare områder som er aktuelle for oljeboring. Tror statsråden at det å bore etter olje f.eks. utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil kunne gå ut over allerede eksisterende næringer i området, som fiskeri og turisme?

Statsråd Monica Mæland [11:43:26]: Jeg opplever at vi har en oljenæring som er verdensledende på sin teknologi. Vi eksporterer den teknologien.

Så er vi veldig enige om at verden i størst mulig grad skal gå over til fornybar energi. Det er målet vårt. Men vi vet fra internasjonale undersøkelser at det – dessverre, kan man jo si – ikke kommer til å skje på mange år ennå. Det betyr at verden også trenger fossil energi. Norge har tilgang på renere gass og olje enn dem vi konkurrerer med. Da er det min oppfatning at det er bra for verden heller å bruke norsk olje og gass – som er renere – enn den fra dem vi konkurrerer med.

Spørsmål 4

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:44:20]: Et enkelt spørsmål:

«Hva har statsråden gjort for å følge opp Stortingets anmodningsvedtak om å styrke Likestillings- og diskrimineringsombudets rammevilkår i budsjettet for 2018 i henhold til ombudets ressursbehov?»

Statsråd Solveig Horne (FrP) [11:44:37]: Regjeringen gjennomfører nå en omfattende omstilling på likestillingsområdet, der den nye diskrimineringsnemnda skal overta oppgavene som i dag ligger hos Likestillings- og diskrimineringsombudet, LDO, når det gjelder å håndheve likestillings- og diskrimineringsloven. Omstillingen er krevende, men nødvendig, og jeg er glad for at Kristelig Folkeparti ville støtte opp om dette da saken ble behandlet i Stortinget nå i vår. Det er nødvendig fordi vi har ambisjoner om et mer slagkraftig ombud og et bedre håndhevingsapparat.

Når vi flytter oppgaver, må også pengene følge med. Derfor er ombudets budsjett justert i forslaget til statsbudsjett for 2018, og vi har tett dialog med ombudet om ressursituasjonen.

Likestillingsombudet skal bli tydeligere i sin pådriverrolle, og ombudet skal fortsatt gi informasjon og veiledning om lovverket. Behandlingen av klager skal gå raskere fordi det handler om offerets rettigheter, og det skal få konsekvenser å diskriminere. Vi får i tillegg et mer effektivt diskrimineringsvern når den nye nemnda nå får myndighet til å ilegge oppreisning.

Den samlede bevilgningen til pådriver- og håndhevingsoppgaver på likestillingsområdet er videreført i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2018. Som følge av at lovhandhevingen overføres fra ombudet til den nye nemnda, foreslår vi en reduksjon i bevilgningen til ombudet på 12,2 mill. kr, mot en tilsvarende økning i Diskrimineringsnemndas budsjett. Reduksjonen tilsvarer tolv årsverk og er basert på et estimat over hva det har kostet ombudet å løse oppgavene knyttet til håndhe-

ving. Det er også beregninger som er gjort i samråd med Likestillingsombudet. Regjeringen foreslår også å øke bevilgningen til ombudet med 1,2 mill. kr i nysalderingen for 2017, og de midlene skal brukes til arbeidet med omstilling hos ombudet og til tiltak som kan bidra til å videreføre ombudets sterke fagmiljø.

Endringene i pådriver- og håndhevingsoppgavene på likestillingsområdet trer i kraft 1. januar neste år, og vi vil følge situasjonen og utviklingen både hos ombudet og hos nemnda tett og sørge for at begge to har tilstrekkelige ressurser til å løse de oppgavene de har, på en god måte.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:47:07]: Takk for svaret.

En forutsetning for at Kristelig Folkeparti i det hele tatt skulle være med på å skille pådriverrollen og håndhevingsapparatet, var jo at Likestillingsombudet skulle komme styrket ut av dette. Da budsjettet ble lagt fram, så vi ingen slik styrking.

Et annet moment er at i den nye likestillings- og diskrimineringsloven er også diskrimineringen av eldre tatt inn som et viktig område, som også Likestillingsombudet er nødt til å følge opp og følge med på. Mener statsråden at det å legge flere oppgaver inn i det som LDO skal ha en pådriverrolle for, at det kan gjøres, at man bare kan legge inn nye momenter uten at det krever flere ressurser?

Statsråd Solveig Horne [11:48:08]: Jeg forstår representanten Bekkevolds spørsmål, og som jeg sa i mitt forrige svar, er jeg glad for at Kristelig Folkeparti så viktigheten av å få på plass et styrket håndhevingsapparat. Det var for lang ventetid for å få behandlet sakene i den tidligere nemnda, og nå, med en ny og styrket nemnd, mener jeg at vi får ned saksbehandlingstiden, og vi får nå også mulighet til å kunne gi oppreisning.

Likestillingsombudet skal ha en pådriverrolle. Vi skal være en tydelig, klar stemme, vi skal drive med informasjon og veiledning og pådriverrollen, og det vil også være viktig i forbindelse med de nye diskrimineringsgrunnlagene som er kommet inn i den nye loven.

Jeg håper at representanten har forståelse for at denne loven og en ny nemnd kommer til å tre i kraft 1. januar 2018, og at det derfor er for tidlig å si nå om dette vil kreve økte ressurser for ombudet og nemnda. Men jeg kan love representanten at dette er et arbeid som vi vil følge nøye, for det er viktig nå å få på plass en god pådriverrolle i ombudet og en god nemnd som skal kunne håndheve diskrimineringsloven.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [11:49:12]: Igjen: Takk for svaret.

Det er ingen tvil om at Kristelig Folkeparti har støttet opp under det arbeidet som nå er gjort, men det var som sagt en forutsetning at pådriverrollen skulle komme styrket ut av dette også.

Så hører jeg at det kommer en post i forbindelse med saldert budsjett. Det er bra, men like viktig er det jo at statsråden er i tett dialog med ombudet. Og jeg tenker at #metoo-kampanjen er et eksempel på at det rører seg så mye der ute som gjør at behovet for et sterkt og oppegående LDO vil bare være enda mer påkrevd i tiden framover. Så jeg håper at statsråden er i tett dialog, slik at Stortingets anmodningsvedtak faktisk følges opp etter hensikten.

Statsråd Solveig Horne [11:50:04]: Jeg tror også at denne #metoo-kampanjen viser hvor viktig det er at vi har et sterkt ombud som har en viktig pådriverrolle. Den dobbeltrollen som ombudet har i dag, å være både en pådriver og en håndhever, kan av og til bli en konflikt. Derfor håper og tror jeg at den nye organiseringen som vi får på plass fra neste år, vil styrke både nemnda og ombudet.

Så kan jeg forsikre representanten om at den prosessen som vi er inne i nå, som er nødvendig, men også krevende, gjøres i tett samarbeid med Likestillingsombudet. Og de omorganiseringene som nå er gjort, er også basert på de tallene som ombudet har spilt inn til departementet. Men dette er en sak som vi skal følge nøye når dette trer i kraft for fullt fra neste år.

Presidenten: Neste spørsmålsstiller er foreløpig ikke til stede i salen, så da må vi gå videre til spørsmål 6.

Spørsmål 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Emilie Enger Mehl til helse- og omsorgsministeren, vil bli tatt opp av representanten Per Martin Sandtrøen.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [11:51:29]: «Det skal etableres en nasjonal ordning for oppbevaring av pasientjournaler ved overdragelse og opphør av virksomhet. Regjeringen har fremmet forslag om en ny ordning uten at det er konkludert med hvem som skal stå for den praktiske gjennomføringen. I utredningsoppdraget til Helsedirektoratet er det gitt frist til 1. mars 2018. Der pekes det på Norsk helsearkiv på Tynset som et naturlig alternativ.

Vil regjeringen sørge for en løsning der den nasjonale ordningen drives i offentlig regi?»

Statsråd Bent Høie [11:51:57]: Regjeringen vil etablere en nasjonal ordning for oppbevaring av pasientjournaler ved overdragelse og opphør av virksomheter

i helse- og omsorgssektoren. I dag avleveres journalene til fylkesmennene, noe som er lite effektivt. En nasjonal ordning vil være ressurs sparende, og den vil gjøre det enklere for pasienter og helsepersonell å få tilgang til relevante helseopplysninger.

Den nye ordningen forutsetter enkelte lovendringer, som nå er til behandling i Stortinget. Forutsatt at Stortinget vedtar lovendringene, vil departementet fastsette forskriftsendringer. Blant annet tar vi sikte på å legge databehandlingsansvaret til Helsedirektoratet. Departementet forutsetter at direktoratet inngår avtale med en databehandler som skal drifte og stå for praktisk gjennomføring av ordningen.

Norsk helsearkiv på Tynset er én av kandidatene til oppgaven som databehandler. En hovedoppgave for helsearkivet er å overføre papirjournaler til digitale medier, noe som krever riktig utstyr og kompetanse. Det kan derfor være effektivt å legge denne oppgaven som databehandler til Norsk helsearkiv.

For å være sikker på at vi velger den beste og mest effektive løsningen, har departementet bedt Helsedirektoratet om å utrede hvilke oppgaver og prosesser som er nødvendige i den nye nasjonale ordningen. Utredningsarbeidet skal gjøres i samarbeid med Norsk helsearkiv.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [11:53:22]: Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg merker meg at han sier at det kan være effektivt å legge oppgaven som databehandler til Norsk helsearkiv. Jeg lurer på om statsråden kan fortelle på hvilket tidspunkt han ser for seg at en ny nasjonal ordning kan realiseres, og om dette er en oppgave som, dersom den blir gitt til Norsk helsearkiv, vil komme i tillegg til, og ikke til erstatning for, allerede vedtatte oppgaver for Norsk helsearkiv, slik at det dermed også vil følge med økte ressurser for å løse denne oppgaven.

Statsråd Bent Høie [11:53:52]: Tidsperspektivet er at vi vil få utredningen fra direktoratet i februar, og så er vi avhengige av Stortingets behandling av lovforslaget. Det som er helt klart, er at dette vil være en oppgave som kommer i tillegg til oppgaver som allerede er tiltenkt Norsk helsearkiv.

Per Martin Sandtrøen (Sp) [11:54:22]: I en pressemelding fra regjeringen den 6. oktober i fjor skriver de bl.a.:

«Nasjonalbiblioteket og Arkivverket har et felles ansvar for den nasjonale hukommelsen, og verner om Norges samlede verker og historie. Dokumenter og arkiver fra forvaltningen, offentligheten og private skal bevares i et evighetsperspektiv.»

Foreløpig har Norsk helsearkiv fått ansvaret for lagring av journaler fra sykehus. Kan statsråden fortelle

hvordan han vurderer behovet for lagring av journaler fra kommunehelsetjenesten? Og ser han for seg at dette kan være en oppgave det kan være naturlig å gi til Norsk helsearkiv?

Statsråd Bent Høie [11:54:58]: Det konkrete spørsmålet kan jeg ikke svare på på stående fot.

Norsk helsearkivs opprinnelige oppgave, altså det som er kjerneoppgaven, er knyttet opp til å ivareta pasientjournaler til avdøde pasienter, mens den oppgaven som er grunnlaget for spørsmålet i dag, handler om journaler til pasienter som vil være i live, men der helse-tjenesten har opphørt, og dermed avleveres journalene. Det betyr at disse journalene har litt ulike funksjoner. Det er også derfor vi har lagt til rette for at det er Helse-direktoratet som har myndighetsrollen istedenfor fylkesmennene. Men så er det slik at vi ser på muligheten for at Norsk helsearkiv skal kunne stå for den praktiske gjennomføringen av dette.

Spørsmålet om dette også skal omfatte kommunale arkiv, er noe vi eventuelt må komme tilbake til.

Spørsmål 7

Kjersti Toppe (Sp) [11:56:16]: «Nasjonal overdosestrategi blir avslutta i 2017. Målet med strategien var å få ned talet på narkotikadødsfall. Målet er ikkje nådd. Talet på personar som døydde av overdose i 2014, var 266. Talet på personar som døydde av overdose i 2015, var 289. Ifølgje SINTEF sin rapport «Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid 2016» manglar eit fleirtal av kommunane rutinar for oppfølging av pasientar som har vore innlagt for sjølv-mordsforsøk og overdosar.

Vil statsråden sikre at nasjonal overdosestrategi blir vidareført?»

Statsråd Bent Høie [11:56:55]: Det å redusere antall overdoser er et viktig mål for regjeringen. I mange år har Norge ligget høyt på den internasjonale statistikkene over antall overdosedødsfall. Derfor lanserte regjeringen en fireårig nasjonal overdosestrategi for perioden 2014–2017.

Ett av tiltakene var å etablere et prøveprosjekt med utdeling av nalokson neseppray i Oslo og Bergen. Fra 2014 til utgangen av 2016 er det delt ut ca. 4 000 nesepreyer. I underkant av 600 sprayer ble brukt i akutte situasjoner. Det er grunn til å tro at neseprayen har reddet liv.

En viktig forklaring på de høye tallene for overdosedødsfall er at de aller fleste opiatavhengige i Norge injiserer heroin. Røyking av heroin medfører minimal risiko for overdose. SWITCH-kampanjen er derfor et tiltak som har ført til at en større andel opiatavhengige røyker

heroin, slik man også har sett i mange andre europeiske land.

Et annet tiltak er pilotkommuneprosjektet. Der har de ni kommunene som har høyest antall overdoser, gått sammen om å utarbeide planer og tiltak for å redusere antall overdoser. Det er flott at kommunene tar slike initiativ, og de trenger råd og veiledning i slikt arbeid. I dag lanserer Helsedirektoratet en nasjonal veiviser for kommunene i hvordan de skal arbeide med overdoseproblematikken.

Kommunene som har etablert egne lavterskeltiltak for de mest hjelpetrengende, har dannet et eget nettverk for å utvikle og forbedre tilbudet til denne gruppen rusavhengige.

Som kjent er faren for overdose svært høy i overgangen fra fengsel til samfunn. I regjeringens nasjonale tilbakeføringsstrategi, som fem departementer står bak, er målet at alle straffedømte som har behov for oppfølging fra hjelpeapparatet, får slik oppfølging etter løslatelse fra fengsel.

Arbeidet med å få ned tallene for overdosedødsfall er et langsiktig arbeid. I perioden 2010–2015 har det årlig vært noe over 250 overdosedødsfall i Norge. Tallene for 2016 foreligger ikke ennå, men vil bli publisert i desember. Det er grunn til å anta at tallene hadde vært høyere om ikke tiltakene i overdosestrategien hadde vært iverksatt. Det er derfor viktig at arbeidet med å redusere antallet overdoser fortsetter. Bevilgningene til Helsedirektoratet vil fortsette, og tiltakene som jeg har omtalt, vil bli videreført og utvidet.

Kjersti Toppe (Sp) [11:59:26]: Spørsmålet mitt gjekk på om statsråden ville føra vidare den overdosestrategien som går ut i 2017. Slik eg forstår svaret, vil regjeringa ikkje føra vidare overdosestrategien, men tiltaka som er der i dag, skal verta finansierte, iallfall inntil vidare.

Vi mistar fem personar i veka i Noreg i narkotikautløyste dødsfall. Stortinget vedtok i 2013 ein nullvisjon. Dette er ei gruppe som vi veit vi kan gjera meir for. Eg forstår ikkje heilt argumentasjonen for at ein da skal avslutta ein strategi, så eg vil gjerne høyra meir om kvifor statsråden tenkjer at det er fornuftig.

Statsråd Bent Høie [12:00:32]: Det som jeg sa, var at tiltakene i strategien vil både videreføres og utvides. Det er det som i praksis har betydning ute i kommunene og ute der overdosedødsfallene skjer. Vi er også avhengig av å se på resultatene, bl.a. for 2016, for å se effekten av strategien, så jeg har behov for å avvente det før en vurderer om en skal videreføre den strategien en har, eller om en skal etablere en ny strategi, med nye tiltak.

Vi er nå inne i en opptrappingsplan for rusfeltet, der vi hvert år bevilger betydelige beløp til kommunene for

å bygge ut nettopp den typen tiltak som forebygger overdosedødsfall. Vi skal i løpet av 2018 innføre pakkeforløp for rusfeltet, som også vil være viktig i overgangen mellom behandling og tilbud i kommunene.

Kjersti Toppe (Sp) [12:01:39]: Det er levert eit Dokument 8-forslag til Stortinget frå representantar frå Arbeidarpartiet om å føra vidare ein slik strategi. Eg vil anta at det kan vera eit stort engasjement på Stortinget nettopp for at vi skal få samla desse tiltaka i ein strategi, og ikkje at dette berre skal førast vidare og utvidast, utan at Stortinget veit kva regjeringa vil gjera for å få ned talet på overdosedødsfall. Er det slik at statsråden kan tenkja seg at ein må evaluera overdosestrategien? Vil han på eigna måte koma til Stortinget med kva for konkrete tiltak som skal setjast i verk? Og er statsråden fornøgd med resultatet av den strategien som no vert avslutta?

Statsråd Bent Høie [12:02:38]: Når det gjelder resultatene, har vi ikke tall senere enn for 2015 – vi har tall kun for de to første årene i strategien. De resultatene er jeg ikke fornøyd med. Derfor er jeg veldig spent på tallene for 2016, som kommer i desember.

Når det gjelder tiltakene i strategien, mener jeg det er grunn til å være fornøyd med mange av dem. Disse ser vi at åpenbart har hatt resultater, f.eks. utdeling av nalokson neseppray, som nå er utvidet til å gjelde flere kommuner. Alle tiltakene i strategien videreføres. Det betyr for alle praktiske formål at strategien vil virke i 2017. Spørsmålet om en skal videreføre denne strategien eller utvikle en ny strategi, vil jeg ta stilling til når jeg får sett litt mer av resultatene, bl.a. for 2016. Men dette er regjeringens strategi, det er ikke en strategi som er behandlet i Stortinget.

Presidenten: Vi går tilbake til spørsmål 5.

Spørsmål 5

Nicholas Wilkinson (SV) [12:04:03]: «Helse Nord og Helse Vest har åpen elektronisk journal også i BUP. Foreldre har e-innsyn» – de kan logge seg rett på hjemme fra og lese hva som står i journalen – «for barn under 12 år. Barn og unge forteller at det ikke er trygt at foreldre kan lese på internett hva de har snakket med sin behandler om.» – Det kan gjøre at de mister tillit til behandleren, og det kan i ytterste konsekvens bli veldig farlig. – «Behandlere kan skjerme noe fra e-innsyn, men det er opp til hver enkelt behandler etter hver time, noe som er et svært sårbart system.

Mener statsråden at foreldre bør ha elektronisk tilgang til journalen til barn under 12 år i psykisk helsevern?»

Statsråd Bent Høie [12:04:47]: Innsyn i egen pasientjournal er en grunnleggende pasientrettighet. Før pasienten har fylt 16 år, har foreldrene – som hovedregel – slik innsynsrett på vegne av barnet sitt. I lovverket vektlegges foreldreansvaret, og det er viktig at foreldrene får informasjon for å kunne følge opp barnet sitt på best mulig måte. I utgangspunktet er det slik at jo yngre barnet er, jo viktigere er det at omsorgspersonene får grundig og god informasjon om hjelpen som barnet får.

Fra barnet fyller tolv år er det unntak fra plikten til å informere foreldrene, når barnet har grunner som bør respekteres. Stortinget vedtok i sommer etter et initiativ fra denne regjeringen et nytt unntak fra plikten til å informere foreldrene, som også skal gjelde når barnet er under tolv år. Dette unntaket skal gjelde dersom tungtveiende hensyn til barnet taler imot å informere foreldrene.

Elektroniske tjenester som skal lette innsyn i pasientjournalen, er i utgangspunktet et gode for pasienten. Slike tjenester skal være et supplement og ikke erstatte andre måter å få tilgang til journalen på.

Jeg mener at det må vises særlig aktsomhet dersom foreldre skal få elektronisk innsyn i journalnotat når barn under tolv år mottar psykisk helsehjelp. Jeg vil understreke betydningen av at helsepersonellet – ut fra en forsvarlighetsvurdering – sikrer barnets interesser og hva som er best for ham eller henne. Dette gjelder både når en slik tjeneste innføres, og når helsepersonell vurderer hvilke journalnotat som bør gjøres elektronisk tilgjengelig for foreldrene.

Helsedirektoratet og Direktoratet for e-helse har orientert helseregionene om hvilke hensyn som må ligge til grunn for innføring av slike innsynstjenester. Det gjelder bl.a. vurdering av forsvarlighet, barns beste, begrensninger i innsynsretten og viktigheten av opplæring og veiledning til helsepersonell som skal vurdere hvilken informasjon det skal gis tilgang til.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:06:48]: Jeg takker for svaret.

At folk skal ha innsyn i sin egen journal, er vi alle enige om, og SV støtter opp under digitaliseringen som gjør det mulig. Men nå snakker vi om et veldig spesielt felt, nemlig psykisk helsevern og barne- og ungdomspsykiatri.

Statsråden sier med rette at noen av reglene er endret, så tungtveiende hensyn kan gjøre at journalen stenges. Men det kan ofte være at behandleren ikke forstår de signaler som gis av barn og unge. Helse Nord sier selv i sin risikovurdering at dette er farlig, for det er veldig få barn som i sitt første møte med sin behandler setter seg ned og forteller om vold og overgrep hjemme – hvis det er situasjonen. Men de som er hjemme, som kan lese

journalen rett ut på internett, kan forstå hvor barnet er på vei, og hva det holder på å si. Det vil gjøre det veldig farlig for barn når de kommer hjem, og vil gjøre at barn lukker seg. Eller hvis barnet vet om dette på forhånd, vil det ikke fortelle. Vi er alle enige om at foreldre skal kunne ha innsyn og kunne støtte opp om barna sine, men jeg fikk ikke svar på spørsmålet mitt, for det jeg lurer på, er om helseministeren mener at foreldre fortsatt skal kunne logge seg på internett og lese rett ut fra pasientjournalen til psykisk helsevern for barn og unge.

Statsråd Bent Høie [12:08:07]: Reglene knyttet til tilgang er de samme om informasjonen er skrevet på papir eller elektronisk. Det er utgangspunktet. Denne typen vurderinger må helsepersonell gjøre konkret i møte med hvert enkelt barn. Helse Nord har kommunisert veldig tydelig internt at det er bedre å nekte innsyn en gang for mye enn en gang for lite. Det er også viktig at behandlende personell opparbeider seg tillit tidlig til barnet ved f.eks. å snakke med barnet om det er greit at foreldrene får informasjon eller ikke. Det vil veldig fort kunne være en indikator på om det her er grunnlag for at en ikke skriver inn informasjon i journalen.

Hovedsvaret på den utfordringen kan ikke være å nekte å ta i bruk digitale løsninger, men på samme måte som ved papirløsninger, må man bruke det regelverket som er.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:09:15]: På papiret – og her fra Stortinget – ser kanskje reglene like ut for innsyn på papir og elektronisk. Men i virkelighetens verden er det ikke likt. Det er for det første fordi at når man må søke innsyn for å få tilsendt papirer på barnets psykisk helsejournal, er terskelen mye høyere for å spørre. De kan ikke logge seg på hjemme fra stua.

For det andre: Hvis noen ber om innsyn i psykisk helsejournal på papir, sier de behandlerne vi snakker med, at da tenker man seg om en ekstra gang for å være helt sikker på at det er trygt. Det er noe helt annet å ha en sikker gjennomgang når noen ber om innsyn i papirjournalen, enn at noen kan sitte hjemme i stua si, logge seg på og kontrollere hva små barn snakker med sine behandlere om i barne- og ungdomspsykiatrien.

SV kommer til å ta tak i denne saken og vil foreslå å sikre at foreldre ikke skal kunne lese direkte i journalen til barn under psykisk helsevern. Vil helseministeren støtte SV i den saken?

Statsråd Bent Høie [12:10:20]: Jeg mener det er klokt at helsepersonell tenker igjennom denne problemstillingen i møte med hvert eneste barn hver eneste gang og ikke tenker at det problemet kan man ta stilling til om man får innsynsbegjæring fra foreldrene. Dette er

noe av det som har vært en gjennomgående utfordring på dette området, og som også var bakgrunnen for at jeg skjerpert lovverket på dette området. Hadde man hatt en god praksis, hadde det egentlig ikke vært nødvendig med en innskjerping av lovverket, men lovverket var nødvendig for å få en bedre holdning i tjenesten knyttet til disse spørsmålene. Da er det ikke avhengig av om foreldrene har tilgang digitalt eller ikke, men det handler veldig mye om det tillitsforholdet som man bygger til barnet, og måten man håndterer denne typen informasjon på – helt uavhengig av om informasjonen er tilgjengelig digitalt eller ikke.

Jeg mener svaret på dette rett og slett handler om at man må få en helt annen grunnleggende holdning i møte med barn i denne tjenesten og deres forhold til foreldre – uavhengig av hvilke løsninger man bruker.

Spørsmål 8

Fra representanten Bjørnar Moxnes til arbeids- og sosialministeren:

«Basert på regjeringens anslag for utviklingen i norsk økonomi de kommende årene, hvordan vil utviklingen være for pensjonistenes kjøpekraft i 2018, 2019 og 2020, og hvis trygdeoppgjørene fortsetter å ende med fallende kjøpekraft grunnet pensjonsreformens underregulering av pensjonene, har regjeringen noen plan for å unngå en slik utvikling?»

Presidenten: Dette spørsmålet bortfaller.

Spørsmål 9

Freddy André Øvstegård (SV) [12:11:44]: Det følgende spørsmålet dreier seg om seksuell trakassering i kultursektoren. Vi har registrert at statsråden har hatt møter med aktører i kulturlivet og skal nevne seksuell trakassering i tildelingsbrev. Det er vel og bra å ha møter, men det blir etterspurt mer fra kultursektoren, og jeg merker meg at det ikke er noe ris bak speilet når det gjelder tildelingsbrevene. Derfor tillater jeg meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«Den siste tiden har vært preget av omfattende og alvorlige avsløringer av seksuell trakassering i kultursektoren spesielt. Samtidig har statsråden uttalt at økte midler til å arbeide mot dette eller kvotering for å gjøre noe med mannsdominansen i toppen av sektoren ikke er løsningen. Heller ikke en musikerallianse med faste ansettelser mellom oppdrag for frilansere, noe som kan gi tryggheten til å si ifra, er aktuelt.

Hva gjør statsråden da av konkrete tiltak i kulturlivet for å bekjempe seksuell trakassering?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:12:40]: Jeg har lyst til å starte med å si at jeg er glad for at representanten Øvstegård setter denne saken på agendaen i Stortinget. Jeg tror også det er viktig at landets nasjonalforsamling viser utad at det som har skjedd i forbindelse med #metoo-kampanjen, er noe som politikerne tar på alvor, og at vi har muligheten til å diskutere det i denne salen.

Det er sjokkerende og vonde beretninger vi har vært vitne til den siste tiden om arbeidsmiljøet innenfor mange bransjer. Ikke minst har oppmerksomheten vært rettet mot kulturbransjen, og det viser seg at seksuell trakassering er et stort problem for våre kunstnere i mange deler av kulturlivet. Norges musikkhøgskole og de andre kunstfaglige høyskolene er underlagt kunnskapsministerens ansvarsområde, mens kulturinstitusjonene og det frie feltet er avhengig av tilskuddsmidler og styringssignaler fra Kulturdepartementet og Norsk kulturråd. Jeg har lyst til å si at Kulturdepartementet, Norsk filminstitutt, bransjeorganisasjonene på filmfeltet, Norsk teater- og orkesterforening og alle teater- og filmselskaper er helt avgjørende for å bidra til endring av holdninger i kulturlivet. Det skjer heller ingen endring hvis ikke vi som myndighet og arbeidsgivere ser vårt ansvar, vår påvirkningskraft og posisjon som makthaver, og gjør noe.

Det er helt riktig som representanten refererer til. De siste dagene har jeg hatt en rekke møter med ulike deler av kulturfeltet. Jeg skal fortsette med å ha møter med dem som også i stor grad har et arbeidsgiveransvar. Jeg må si at jeg ble beroliget og var veldig fornøyd med tiltakene som aktørene viser til. En ting er rapportering og lavterskel for ansatte og frilansere til å komme og si fra om kritikkverdige forhold, men ikke minst synes jeg det var veldig godt å høre det alvorlig som de viser ved å ta tak i dette, prioritere det og iverksette tiltak også når det gjelder endringer av kultur og av holdninger. Jeg tror at på mange måter er denne #metoo-kampanjen et vendepunkt, og at det blir et tidsskille før og etter, fordi det i mye større grad vil være etablert en oppfatning om at uakseptabel atferd skal det være greit å si fra om i mye større grad.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:15:29]: Det er som sagt vel og bra med disse møtene og å understreke arbeidsgiveransvar og ansvaret til f.eks. Kulturrådet eller andre aktører. Så vi er enige om at de aktørene tar dette på alvor. Men det jeg blir stadig mer bekymret over, er manglende tiltak på politisk nivå, når statsråden avviser en rekke tiltak som både vi og kulturlivet foreslår. Egne midler til arbeid mot seksuell trakassering i kulturlivet har blitt avvist. Kvotering for å gjøre noe med mannsdominansen i toppen av enkelte deler av kulturlivet har også blitt avvist. Og forslaget om å opprette en

musikerallianse for frilansere sånn at de får sterkere rettigheter og vern f.eks. ved seksuell trakassering, har blitt avvist av statsråd Hofstad Helleland med begrunnelsen at feltet ikke har bedt om dette. Men feltet er nå tydelig i sin tale. Fem store musikerorganisasjoner ber denne uken i et brev til statsråden og statsrådets departement om midler til tiltak i Balansekunst for å jobbe mot seksuell trakassering – altså midler.

I Dagsavisen 15. november går Musikernes Fellesorganisasjon sammen med meg ut og ber om en musikerallianse. Vil statsråden vurdere disse tiltakene på nytt, eller har hun en annen begrunnelse for sin motstand mot dem?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:16:53]: Jeg har ikke noen motstand mot å iverksette tiltak, men i motsetning til SV tror jeg ikke alle store utfordringer og problemer som vi ser foran oss, løses med mer penger. Seksuell trakassering og uønsket seksuell oppmerksom på arbeidsplassen handler om mye mer alvorlige ting enn å sette inn tiltak og tro at man løser det bare med mer penger. Det handler om at man endrer en ukultur som har fått etablere seg. Det handler om å endre holdninger. Det kan se veldig lett ut å foreslå mer penger og tro at problemene løser seg ved det. Men da tror jeg vi bare gjør oss selv en bjørnetjeneste. Nå må vi gå i oss selv og se på hvordan vi som medmennesker stiller opp for hverandre, og endre til en kultur som gjør det legitime å si fra når uønsket atferd oppleves på arbeidsplassen.

Freddy André Øvstegård (SV) [12:18:00]: Ja, vi må endre holdninger, det er jeg helt enig i. Men for å endre holdninger trenger man et systematisk arbeid for å gjøre det. Jeg har veldig stor tro på næringen og bransjene og hele sektorens vilje til å gjøre noe med dette i dag. Men for å gjøre noe med dette trenger man midler, er deres tilbakemelding. Derfor er jeg bekymret når man ikke ønsker å gi de rammene som trengs for å jobbe systematisk med dette over tid. Disse fem musikerorganisasjonene har bedt om et treåring prosjekt sammen med Balansekunst, nettopp for å endre holdninger, som statsråden sier. Så jeg må stille spørsmålet igjen: Hvorfor ikke ha midler for å jobbe med holdninger? Jeg vil igjen understreke at ved skriftlig besvarelse fra statsråden tidligere på om man skal opprette en musikerallianse, som kan være viktig for å styrke nettopp frilansernes rettigheter f.eks. i møte med seksuelle trakassering, var begrunnelsen at musikerne ikke hadde bedt om dette. Nå ber de om det, vil da statsråden vurdere det på nytt?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:18:52]: Jeg må si at jeg tror forslagene om massiv kvotering innen-

for alle bransjer og alle felt – eller mer penger – tilsynelatende kan virke som gode løsninger, men jeg tror vi gjør oss selv en bjørnetjeneste, for problematikken vi her står overfor, er mer sammensatt enn som så. Hvis man tar utgangspunkt i at det må prioriteres mye midler til holdningsarbeid, og at det er særdeles viktig, mener jeg at man må se på egne budsjetter og sette av penger til det.

Så ser jeg også at en sånn allianse kan være et alternativ. Men jeg har ikke fått forespørsel om å ta et sånt initiativ, og jeg har ikke fått et sånt forslag på mitt bord.

Spørsmål 10

Anniken Huitfeldt (A) [12:20:22]: «Værnes har betydelig ledig kapasitet i dag», skrev regjeringen i langtidsplanen for Forsvaret i juni 2016 som begrunnelse for å samle Luftforsvarets skoleaktivitet. Endringene ble oppgitt å medføre et investeringsbehov på 270 mill. kr.

Har Værnes fremdeles «betydelig ledig kapasitet», og er investeringsbehovet fremdeles 270 mill. kr?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:20:54]: Det er riktig, som det sies, at regjeringen i Prop. 151 S for 2015–2016 foreslo å samlokalisere hovedtyngden av Luftforsvarets skoleaktivitet til Trøndelags-regionen og å opprette Luftforsvarets skolesenter Værnes. Stortinget sluttet seg til forslaget ved behandlingen av Innst. 62 S for 2016–2017.

Studier som er gjennomført av eiendom, bygg og anlegg i Værnes-garnisonen, bekrefter at det er betydelig ledig kapasitet og areal på stedet.

Når det gjelder kostnadsbildet for flytting av Luftforsvarets skoleaktivitet, har det på det nåværende tidspunkt ikke framkommet noe som tilsier endring av det beregnede investeringsbehovet på om lag 270 mill. kr. Samtidig må jeg få lov til å påpeke at kostnadsanslaget vil på ordinær måte måtte kvalitetssikres og konkretiseres ytterligere for å redusere usikkerhet, noe som er en naturlig og integrert del av utarbeidelsen av det mer detaljerte beslutningsgrunnlaget for de enkelte prosjektene.

Anniken Huitfeldt (A) [12:21:50]: Det at det nå er flere amerikanske soldater som øver hos oss, medfører ikke noen trengsel. Det er fortsatt like stor kapasitet på Værnes til å ta mer av virksomheten dit uten at det koster noe ekstra, slik jeg forstår statsråden.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:22:09]: Alliert trening er en viktig del av langtidsplanleggingen vår og en viktig del av alliansearbeidet vårt. Det som vil være bestemmende for en eventuell trengsel, vil være om det er

alliert trening når vi skal gå videre med neste fase for EBA på Værnes. De mannskapene som er der i dag, opptar en del lokaler, men det er en trening som har vært bestemt for kortere perioder om gangen. Det vil være to avgjørelser som må ses opp mot hverandre i framtida, om det skal være alliert trening hvor man bruker de lokalene som ganske riktig var ledige tidligere, og hvordan vi skal se det i forhold til den endringsprosessen vi har satt i gang.

Anniken Huitfeldt (A) [12:23:04]: Hvorfor har ikke forsvarsministeren informert Stortinget om det? Der som denne treningen skal foregå over lengre tid, er det, som Stortinget påla regjeringen, en vesentlig endring i beslutningsgrunnlaget. Da må det bygges mer, og da blir det mer enn 270 mill. kr. Da blir det mye dyrere enn det regnestykket regjeringen opprinnelig la fram, viste. Spørsmålet er: Hvorfor har man ikke informert Stortinget om det? Det lå som en klar forutsetning i langtidsplanen. "

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:23:35]: Det er på ingen måte slik at det er en kollisjon når det gjelder de planene om alliert trening som nå foreligger, og de endringene som vil komme med alternativ bruk av EBA på Værnes. Vi skal ha de lokalene klare på slutten av 2018, og det er ikke slik at det er vedtatt at det skal være en alliert trening som skal bruke de lokalene på slutten av 2018. Vi planlegger parallelt, og hvis det blir behov for å gjøre endringer, kommer vi selvfølgelig tilbake til Stortinget og informerer om det. Men per i dag er det ikke besluttet noe alliert trening på Værnes som i tid kolliderer med de planene vi la i langtidsplanen om å etablere en utdanning på Værnes og bruke de ledige lokalene.

Spørsmål 11

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:24:46]: Eg vil få stille følgjande spørsmål til forsvarsministeren:

«Det er sterk motstand mot regjeringa si flytting av Hæren sine helikopter og nedlegginga av 339-skvadronen på Bardufoss. Utan helikopter mister Hæren moglegheit til m.a. strategisk flytting av soldatar og utstyr, til å evakuere skadde soldatar på ein god måte og til å drive rekognosering og kontroll.

Kan statsråden gje døme på eit NATO-land som han meiner har eit like sterkt forsvar som Noreg har som ambisjon å ha, og som ikkje har dedikerte helikopter til sin hærstyrke?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:25:26]: Først må jeg få lov til å åpne med å si at jeg er veldig glad for at

det ser ut til å bli enighet om landmaktproposisjonen her i Stortinget. Det er bra. Til og med forsvarsmi- nisteren har registrert at det har vært en stor debatt og stor motstand mot mange av de endringene som har kommet. Det har vi registrert, og vi har deltatt i debatten om hvorfor man prioriterer på dette viset.

Når det gjelder måten representanten bygger opp dette spørsmålet på, er jeg uenig i premisset for spørsmålet, for utviklingen av Forsvaret må gjøres ut fra hva som er mest hensiktsmessig for Norge – ikke på bakgrunn av hvordan andre land har valgt å innrette sin struktur. Derfor har vi anbefalt å samle Bell 412-helikoptrene på Rygge, som en dedikert helikopterstøtte til spesialstyrkene. Dagens situasjon er at Bell 412, stasjonert på Bardufoss og på Rygge med oppgaver for både Hæren og spesialstyrkene, i tillegg skal ivareta beredskap for politiet begge steder. Dette har strukket ressursene så langt at Bell 412 i praksis ikke har kunnet gi fullverdig støtte til verken Hæren eller spesialstyrkene samtidig som beredskapskravene skal ivaretas. Helikoptrene utnyttes ikke optimalt med dagens løsning.

Derfor har vi en anbefaling som er basert på en erkjennelse av denne situasjonen og en prioritering av spesialstyrkene. Vår anbefaling er også basert på fagmil- itære råd. Forsvarssjefens anbefaling i 2015 var tydelig – likeså anbefalingen i landmaktutredningen i 2017.

Nå har Stortingets flertall kommet fram til en annen løsning. I går ble det klart at flertallet i komiteen ønsker å opprettholde en delt løsning mellom Bardufoss og Rygge med lokal ledelse to steder. Det tar vi til etterretning, og jeg skal ta dette med meg tilbake til departementet og se på hvordan vi best kan følge opp dette arbeidet. Vi vil fortsatt styrke forsvarsevnen. Det er vårt hovedmål.

Regjeringen anbefaler flere tiltak som øker Hærens operative evne. Vi styrker Hæren med moderne kapasiteter, der vi prioriterer de kapasitetene som de fagmil- itære anbefalingene sier er viktigst.

Ethvert land med et moderne forsvar må gjøre de av- veiningene og prioriteringene som de selv mener er viktig, og det er nettopp et slikt bilde som tegner seg når vi ser hvordan ulike nasjoner har organisert sin helikop- tervirksomhet. Noen nasjoner har dedikerte helikoptre til hæren, men de aller fleste har helikoptre som kan dekke flere formål. Nasjonale særtrekk medfører ulike behov for helikopterkapasitet og organisering av dette.

I Norge går vi mot en hær med tre mekaniserte batal- joner. Å sammenlikne oss med andre nasjoner forutset- ter da at vi sammenlikner oss med nasjoner som har en hær lik vår, hvis det skal ha noen relevans. Det vil allike- vel si lite om kvalitet og tilgang på helikoptre hva slags andre ressurser et lands forsvar kan trekke på. Et sær- trekk med Norge er bl.a. muligheten til å trekke på sam-

funnets totale ressurser når det er nødvendig, og i det lig- ger at vi også skal se på muligheten for å bruke sivil ka- pasitet i nord.

Vi fortsetter arbeidet med å styrke forsvarsevnen skritt for skritt, og våre prioriteringer er basert på det vi mener er Norges behov og Norges forutsetninger for å skape god forsvarsevne.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:28:32]: Eg takkar for svaret, og eg registrerer at ein ikkje var i stand til å nem- ne andre land som ikkje har dedikert helikopter til hær- styrkane sine.

I forliket som vart inngått i går, vart det òg opna for lei- ge av stridsvogner. Årsaka som Høgres Hårek Elvenes har gitt, er m.a. at stridsvognene som no er på marknaden for kjøp, er for tunge. Dei er sjølv sagt tunge for å tole å bli skotne på av andre stridsvogner i krig – og det er like vik- tig i Tyskland som i Finnmark. Ei stridsvogn med ammu- nisjon vil vege ca. 64 tonn, ca. 1 tonn lettare i fredstid utan ammunisjon. U.S. Army's førehandslagra vogner veg ca. 68 tonn. Om statsråden og Høgre ikkje vil satse på Le-opard på grunn av eigenvekta, rimar det dårleg med at me òg satsar på hjelp frå NATO, som har tyngre stridsvogner.

Ser statsråden at ein her har dårlege argument, og vil han fortelje den eigentlege årsaka til at ein ikkje ønskjer å starte prosessen med kjøp av nye stridsvogner? Om ein skal vente på ny teknologi, kan ein jo vente i det uende- lege, for det kjem stadig ny teknologi.

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:29:46]: Vurderin- gen i langtidsplanen – de finansielle vurderingene og de operative vurderingene – dreier seg om å planlegge langt, planlegge for og prioritere flere løsninger.

I utredningen til landmaktproposisjonen konklud- erte man med at det oppgraderingsprogrammet man hadde gått for på de gamle vognene, ikke ville gi oss ka- pasitet til kampkraft og forsvarskraft i framtida. Derfor ser vi på andre muligheter nå.

Vi skal ta det forliket som ble inngått i Stortinget og den innstillingen som har kommet, med oss ned og se på hva det i utgangspunktet innebærer, og så skal vi skisse- re gode løsninger på det. Men det ligger faglige vurderin- ger til grunn når det gjelder både tyngde, kampevne og annet materiell fram i tid. Det er det som er begrunnelsen for endringen i landmaktproposisjonen.

Magne Rommetveit hadde her teke over presi- dentplassen.

Liv Signe Navarsete (Sp) [12:30:55]: For nokre år si- dan vurderte Forsvaret å lease stridsvogner. Då kom ein til at det var altfor dyrt og for dårleg. Senterpartiet er ikkje mot at ein leasar stridsvogner i ein overgangsperi- ode for å få dei kjapt inn, men ein må parallelt starte prosessen med å kjøpe egne stridsvogner. Altså: Regje-

ringa ønskjer å leige inn private helikopter til Hæren og leige/lease stridsvogner til Hæren – kanskje i mange år, for det er ikkje sagt noko om kor lenge dette skal stå på. Dette er spesielt i NATO-alliansen, frå eit såpass stort land som Noreg trass alt er i NATO-samanheng. Når regjeringa òg i praksis legg ned 2. bataljon, må ein stille spørsmål om ein òg skal leige inn soldatar. Me har fått opplyst at det ikkje er plass til stridsgrupper på Skjold på grunn av EBA. Regjeringa må ha tre månader på seg til å telje senger og kasernar for å kunne svare oss på om det er plass. Har ikkje regjeringa oversikt over EBA på Skjold slik at ein kan svare på dette før debatten tysdag 5. desember – om det er plass til ei stridsgruppe på Skjold?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:32:00]: Her må jeg også får lov til å korrigere premisset for spørsmålet – i den grad jeg klarte å hente ut bare ett spørsmål fra representanten. Vi har også svart at det vil være mulig å opprette del av en bataljon og samtidig drive den rekruuttskolen vi skal på Skjold, med eksisterende lokaler.

Det som ligger til grunn for planleggingen og prioriteringene, er økonomiske prioriteringer – hva vi skal bruke penger på i framtida.

Når det gjelder den andre delen av premisset for spørsmålet til representanten, som går på det med stridsvogner, er det ikke riktig at vi ikke planlegger for hva slags stridsvognkapasitet vi skal ha i framtida. Det arbeidet pågår jo nå. Vi er ute og sjekker hva som er tilgjengelig. Vi er ute og ser hva som kan være mulig. Leasing/lån kan være en mulighet, men det er gjerne slike avtaler som kommer med betingelser. Det vil vi også gjerne vurdere før vi konkluderer.

Jeg tror ikke vi skal la representanten slippe unna med at vi ikke gjør noe. Det er en kontinuerlig prosess der vi leverer kunnskap og leverer forslag underveis til beste for Norge og forsvarskraften.

Spørsmål 12

Åsmund Aukrust (A) [12:33:22]: «De lokale enhetene i Oslo politidistrikt har fått beskjed om å få ned antallet restanser før årsskiftet. Resultatet er at også saker med kjent gjerningsperson blir henlagt. Saker som tidligere hadde blitt etterforsket i Asker og Bærum, blir nå henlagt, og de tillitsvalgte varsler at terskelen for å bistå publikum er blitt høyere.

Er statsråden enig denne vurderingen, og synes han det er akseptabelt at saker henlegges for å nå måltallet om antall restanser?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:33:50]: Som justis- og beredskapsminister er jeg opptatt av at norsk

politi og påtalemyndigheter skal bli best mulig. Jeg er særlig opptatt av kvaliteten på politiets etterforskningsarbeid. Det er viktig for meg å understreke at det ikke er akseptabelt med en henlegging av straffesaker som handler om å nå måltall for straffesaksrestanser. Som både min forgjenger og jeg har understreket, er det viktig å redusere antallet henleggelse av saker med antatt kjent gjerningsmann på grunn av manglende saksbehandlingskapasitet. Dette er noe som rokker ved folks rettsoppfatning. Jeg har nylig også presisert standpunktet i mine skriftlige svar til Stortinget som omhandlet den samme problemstillingen.

Oslo politidistrikt har gjennomført flere tiltak – både organisasjonsmessig og operativt – for at kvaliteten på polititjenestene totalt sett skal bli bedre for befolkningen. Som politimesteren i Oslo også presiserer, har innbyggerne i Oslo-området nå fått tilgang til sterkere fagmiljøer og til ressurser. De får også et politi som har en forsterket evne til å håndtere arbeid på flere viktige områder, som f.eks. innsats mot radikaliserings, alvorlig kriminalitet og større uønskede hendelser. Det er viktig å ha med seg, men det er også viktig å understreke at det er politimesteren i Oslo som har ansvaret for den totale oppgaveløsningen i distriktet. Dette medfører at han må disponere sine ressurser best mulig, til beste for befolkningen i hele politidistriktet. I dette ligger også at han ved straffesaksbehandling har ansvaret for å prioritere mellom ulike straffesaker innenfor de overordnede føringene.

Politimesteren har informert meg om at Oslo politidistrikt i en overgangsfase har valgt å henlegge mindre og kurante saker for å få ned restansene, og har forsikret meg om at dette kun vil gjelde for en kortere periode, frem til det nyetablerte felles straffesaksinntaket og innføringen av nye arbeidsmetoder, som politiarbeid på stedet, har fått satt seg.

Påtalemyndighetene er i sin behandling av enkeltsaker på straffesaksfeltet uavhengig og kan ikke instrueres av politiske myndigheter. Hvorvidt en enkeltsak henlegges, og på hvilket grunnlag, er påtalemessige spørsmål, som hører inn under påtalemyndigheten.

Jeg er derfor glad for at riksadvokaten har bedt Oslo statsadvokatembeter om å følge opp politidistriktets praksis for kapasitetshenleggelse i sin løpende dialog med ledelsen i politidistriktet.

Åsmund Aukrust (A) [12:37:00]: Jeg takker for svaret. Statsråden starter med å være veldig tydelig og si at den praksisen som foregår, ikke er akseptabel. Det er ikke akseptabelt å henlegge saker som har kjent gjerningsmann, for å få ned måltallet. Etter et såpass tydelig signal kom det en mengde selvskrut om hvordan han mener at sikkerheten har blitt bedre, samtidig som de

tillitsvalgte sier at terskelen for å bistå publikum har blitt høyere. Virkeligheten taler for seg, når man kan melde om at man skal ned 100 restanser i løpet av den neste måneden, før jul, og at man bare ha skal ha 160 saker liggende ved årsskiftet.

Jeg hører også statsråden si det samme som påtaleleder i Oslo politidistrikt sier, at dette skal gjelde bare en kort, kort periode – det blir understreket at dette skal gjelde bare en kort periode. Det jeg ønsker å få svar på av statsråden, er hva han mener med en kort periode.

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:37:58]: I det må det åpenbart ligge at dette er raskt forbigående.

Så er det slik – som det er viktig for meg å understreke – at her prøver representanten å gi inntrykk av at dette er noe som jeg fra politisk side kan overstyre. Slik er det ikke når det gjelder enkeltsaker. Dette er påtalemessige avgjørelser, hvor politisk instruksjon er begrenset til de overordnede føringene. Og der er vi veldig tydelige: Saker med kjent gjerningsmann skal i utgangspunktet ikke henlegges, det skal være særdeles gode grunner for det. Situasjonen med hensyn til saksbehandlingskapasitet er ikke nødvendigvis en god føring. Det er nettopp derfor jeg er fornøyd med at riksadvokaten har bedt statsadvokatembetene i Oslo om å følge opp praksisen for de henleggelsene som er gjort, for den overordnede, tydelige føringen er at man ikke skal henlegge saker med kjent gjerningsmann.

Åsmund Aukrust (A) [12:39:09]: Når jeg hører statsråden nå, hører jeg en statsråd som dytter ansvaret over på dem som er under ham. Statsråden har det øverste ansvaret for budsjettene som bl.a. politimestrene har å forholde seg til. Budsjettene nå er for små. De er slik at det handlingsrommet politimestrene sitter med, dreier seg om hvor kuttene skal tas.

Mitt spørsmål til statsråden dreier seg derfor nettopp om de tøffe prioriteringene som må gjøres ute i politidistriktene, om statsråden mener at politidistriktene har budsjetter som er gode nok, eller om man burde gitt flere frie midler til politimestrene, slik at de kunne prioritert hva slags arbeid som skal gjøres, nettopp for at man skal kunne gjøre det som statsråden sier han er enig i, nemlig at ingen saker med kjent gjerningsperson skal henlegges.

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:39:53]: Jeg synes ofte det er relativt forbløffende å høre på opposisjonens påstander når det gjelder styrkingen av politiet. Det har altså vært en historisk styrking av norsk politi under denne regjeringen. Vi har snudd en utvikling som forrige regjering ikke tok på alvor – hvor man ikke styrket politiet tilstrekkelig – en historisk styrking økonomisk, men også personellmessig. Oslo politidistrikt er blant

de politidistriktene som har fått mest og den største andelen av de nye stillingene som nå opprettes i politiet. Det er historisk, så ressursituasjonen er en særdeles dårlig begrunnelse: Å påstå at saker henlegges på grunn av ressursituasjonen, holder rett og slett ikke vann.

Jeg registrerer også at med den gode avtalen som legges til grunn i Stortinget for budsjettet for 2018, vil man få en ytterligere styrking av politiet gjennom ikke minst personellressurser, som også vil komme Oslo politidistrikt til del. Oslo politidistrikt har fått en sterk økning under denne regjeringen.

Spørsmål 13

Cecilie Myrseth (A) [12:41:12]: «Regjeringen har tatt til orde for at det trengs et miljø nummer to i Norge for å utføre DNA-analyser til bruk i strafferettspleien. I 2014 stemte regjeringspartiene samt Venstre imot et forslag fra Arbeiderpartiet om å ta i bruk det akkrediterte Rettsgenetisk senter ved UiT Norges Arktiske Universitet til dette formålet. Regjeringens begrunnelse var at man vil åpne for private aktører i dette arbeidet. Så langt ser ikke regjeringen ut til å ha lyktes med dette.

Kan statsråden redegjøre for hvor saken står?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:41:47]: Som representanten er kjent med, og som det fremgår av Innst. 59 S for 2014–2015, har det å legge til rette for bruk av flere miljøer til DNA-analyser lenge vært regjeringens politikk. Vi vil ikke gjøre et kategorisk skille mellom offentlige og private leverandører når disse er akkreditert.

Regjeringen har vært opptatt av konkurranse på dette markedet og av å gi like muligheter til å delta, slik som et flertall på Stortinget har ønsket. Jeg mener at Politidirektoratet og politiet må gjøre en faglig vurdering ut fra sitt analysebehov og i tilknytning til egne prosesser for å nå dette formålet. Jeg viser i den forbindelse også til statsråd Sylvi Listhaugs svar på spørsmål fra representanten Tove Karoline Knutsen i Stortingets spørretime den 9. november 2016. Både prosess og modeller for iverksetting har vært utredet og er nå gjenstand for fornyet vurdering og kvalitetssikring i Politidirektoratet.

Jeg vil også minne om at dagens systemløsninger i politiet i forbindelse med DNA-analyser er skreddersydd for bruk av kun én leverandør. Tilgang for flere leverandører krever bl.a. endringer i basisløsningen for politiets straffesaksbehandling, BL. En streng og målrettet prioritering av utviklingsporteføljen i Politidirektoratet, bl.a. knyttet til oppfølgingen av nærpolitireformen, har medført forsinkelser i dette arbeidet. Dette har ført til at oppstarten ikke kan gjennomføres i løpet av 2017 som varslet i Prop. 1 S for 2016–2017.

Politiet står som kjent midt i en krevende reform med å videreutvikle politiets struktur og forbedre tjenester til publikum. For å kunne innfri de mål og krav som er satt for gjennomføringen av nærpolitireformen, må innsatsen i forbindelse med reformen ha førsteprioritet, noe som vil måtte gå ut over andre oppgaver. Dette gjelder bl.a. vurdering av og eventuelt å legge til rette for flere leverandører som kan tilby politiet DNA-analyser.

Det kan også legges til at behandlingstiden for DNA-analyser de senere årene har gått ned. Denne typen analyser er på den måten ikke lenger begrensende for politiets arbeid. Det er viktig at vi har aller høyeste oppmerksomhet på gjennomføringen av nærpolitireformen og ikke for mange parallelle prosesser og aktiviteter som utfordrer kontinuitet i drift i reformgjennomføringen. På bakgrunn av hensynet til andre mer presserende oppgaver i politiet er oppstart av ordningen med flere leverandører av DNA-analyser utsatt. Den videre fremdriften for dette arbeidet vurderes.

Cecilie Myrseth (A) [12:44:56]: Jeg takker for svaret.

Regjeringen har ofte nevnt det akkrediterte private laboratoriet Gena i Stavanger, som kunne være en ønskelig samarbeidspartner i arbeidet. Det laboratoriet er nå lagt ned. Hvilke andre private aktører ser regjeringen for seg at skal kunne bidra? Skal man se om det er private aktører som finner grunn til å etablere seg her hjemme, eller skal man outsource også denne tjenesten?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:45:26]: Det er ingen formelle skranker i lov eller forskrift mot at politi og påtalemyndighet kan benytte andre akkrediterte leverandører av rettsgenetiske tjenester når politiet mener det er behov for det. Det kan også være aktuelt i forbindelse med såkalt second opinion. Det er likevel tekniske og systemmessige begrensninger for at andre skal kunne levere på lik linje med dagens leverandør.

Rapporten utarbeidet i 2013 under forrige regjering viste at RGS trengte å oppgradere og oppbemanne dersom de skulle gå i full produksjon. En eventuell nedskalering av eksisterende miljø ved Oslo universitetssykehus til fordel for oppbygging av et nytt offentlig miljø vil nødvendigvis ikke gi mer kostnadseffektive løsninger, men konkurranse i markedet er en fordel, og private aktører bør også kunne akkrediteres. Så vil jeg også henlede representantens oppmerksomhet mot EØS-regler, som også vil kunne utfordres for Norge med hensyn til utenlandske leverandører.

Cecilie Myrseth (A) [12:46:39]: Med tanke på den erfaringen vi har gjort med å outsource IKT-tjenester fra Helse Sør-Øst, hvor sensitive pasientopplysninger ble eksponert for innsyn fra uvedkommende, synes virkelig statsråden at det er klokt å ri ideologiske kjepphester

på dette feltet bare for å kunne sende DNA-materiale fra norske borgere til private laboratorier i andre land, når vi faktisk har et fullverdig offentlig, akademisk miljø her hjemme som kan utføre tjenesten?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:47:06]: Jeg er overhodet ikke interessert i å ri noen politiske kjepphester i denne sammenhengen. Tvert imot, er det noe som er viktig, og som må ligge i front i alle sammenhenger, så er det sikkerhet.

Jeg er helt enig med representanten i den forstand at man har satt for lite fokus på sikkerheten ved outsourcing av viktige tjenester – det være seg til utlandet eller til private aktører innenlands. Vi er nødt til å ha den sikkerheten i bunnen. Derfor mener jeg at vi må gå gjennom reglene for outsourcing i offentlig sektor, vurdere behovet for å stramme det til gjennom sikkerhetsloven, og jeg mener også at vi må skjerpe fokuset til ledere i virksomheter, både private og offentlige, når det gjelder det ansvaret man har når man outsourcer tjenester. Her vil alltid sikkerheten stå først, men så er det et faktum at i det øyeblikket man går ut til flere tilbydere i et marked, vil man også kunne utfordre EØS-reglene dersom man ikke samtidig åpner for konkurranse på tvers av landegrensener. Men uansett er det fundamentalt at sikkerhet på leveransene av IKT-tjenestene må ligge i bunnen.

Spørsmål 14

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [12:48:48]: «Resurssituasjonen i kriminalomsorgen går fra vond til verre i budsjettforliket. Det foreslås nå et kutt på ytterligere 10 mill. kr til drift.

Hvordan vil statsråden sikre en forsvarlig kriminalomsorg, og hvordan vil statsråden få ned antall vold og trusselsituasjoner som det i dag meldes om overfor ansatte?»

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:49:11]: Regjeringen bevilget 10 mill. kr til midlertidig dublering av 50 fengselsplasser for å øke fengselskapasiteten i 2014. Bakgrunnen for bevilgningen var lang soningskø, som i 2014 utgjorde over 1 000 dommer, og stor mangel på fengselsplasser. Fengslene fikk dermed mulighet til å øke kapasiteten ved at to innsatte i noen tilfeller kunne dele et rom som i utgangspunktet var beregnet for én.

I dag er soningskøen i praksis avvirket, og det er for tiden noe lavere belegg i fengslene. Vi ser derfor ikke på samme måte behov for å opprettholde dubleringsplassene og velger derfor å fjerne den midlertidige bevilgningen. Jeg har likevel forståelse for at budsjettsituasjonen og kutt i bevilgninger som følge av avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen oppfattes som

utfordrende for kriminalomsorgen. Samtidig forventes det at kriminalomsorgen gjennomfører de tiltak som skal til for å bli mer effektiv. På tross av kutt i forbindelse med ABE-reformen ser det ikke ut til å være store endringer i antall årsverk i straffegjennomføring per fengselsplass. Det er heller ikke rapporter om mindre aktivisering i fengsler nå enn da ABE-reformen ble innført.

Hensynet til sikkerhet skal alltid gå først. Jeg følger derfor nøye utviklingen når det gjelder vold og trusler. Kriminalomsorgsdirektoratet har registrert en økning i antall tilfeller av vold og trusler mot ansatte de siste årene. Justis- og beredskapsdepartementet følger utviklingen og har god dialog med Kriminalomsorgsdirektoratet om dette. Direktoratet har bl.a. satt i gang et arbeid for å se på rapporteringsrutiner og tiltak som skal bidra til å håndtere og å motvirke vold og trusler mot de ansatte. Direktoratet har som følge av dette også utarbeidet en tiltaksplan, som forhåpentligvis vil bidra til en bedre situasjon i tiden fremover.

La meg legge til: Utviklingen når det gjelder vold og trusler, ser ut til å ha stoppet opp. Det er jeg svært glad for. Vi følger det nøye. Vi setter inn tiltak, og jeg opplever at det er positivt tatt imot blant de ansatte. Dette er sterkt fokusert på både av meg og av direktoratet. Vi skal ikke akseptere en økning i antall tilfeller av vold og trusler mot de ansatte. Da er kombinasjonen av på den ene siden målrettede tiltak og på den andre siden at vi har et noe lavere belegg i norske fengsler, med på å gjøre situasjonen bedre for dem som til daglig har det som sine arbeidsoppgaver.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [12:52:15]: Jeg er glad for at statsråden ikke aksepterer vold og trusler mot de ansatte i fengslene, men hvordan mener statsråden det skal være mulig å bidra til ro og orden i norske fengsler når rammene til fengslene nå er så knappe at vi får tilbakemelding om at programmer som sinnemestring og rusmestring ikke lenger kan tilbys de innsatte?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:52:38]: Kriminalomsorgen skal sørge for et forsvarlig sikkerhetsnivå tilpasset den domfeltes risiko. Hensynet til sikkerhet vil og skal alltid gå først. Samfunnssikkerhet er avhengig av

god rehabilitering og tilbakeføring av de domfelte til samfunnet. Regjeringen prioriterer derfor også tiltak som bidrar til det.

Vi har i vår regjeringsperiode etablert tre nye stifin-nerenheter for rusbehandling. Fengselshelsetjenesten er styrket, og tilgangen på fagutdannet personell i kriminalomsorgen har økt.

Regjeringen har også lagt frem en nasjonal strategi for samordnet tilbakeføring etter gjennomført straff.

Så det har i høyeste grad blitt satset på kriminalomsorgen, og jeg har stor oppmerksomhet rundt utviklingen og den situasjonen kriminalomsorgen står i.

Maria-Karine Aasen-Svensrud (A) [12:53:39]: Hvordan vil statsråden sørge for mindre bruk av isolasjon samtidig som kuttene som er foreslått i budsjettet, vil føre til færre på jobb i fengslene?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:53:53]: Jeg oppfatter ikke at det er kobling mellom de to beskrivelsene som representanten her kommer med påstand om. Isolasjon brukes når det er faglige grunner for det, mens budsjettsituasjonen, som man prøver å sette i sammenheng med dette, og ressurstilfanget er en annen skål. Disse tingene skal ikke sammenblandes.

Så er det et faktum at alle offentlige virksomheter må effektivisere. Det er rasjonelt. Det er fornuftig. Men det krever også at vi følger dem opp nøye. Det gjør vi. Jeg er opptatt av at vi har en god kriminalomsorg. Derfor investerer vi også i å bygge ut nye fengselsplasser som på en bedre måte legger til rette for en god gjennomføring av straff. Så her leverer regjeringen, og jeg oppfatter ikke at man kan sette sikkerheten i sammenheng med budsjettsituasjonen for kriminalomsorgen.

Presidenten: Dermed er sak nr. 2 ferdig.

Sak nr. 3 [12:55:08]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdigbehandla.

Ber nokon om ordet før møtet vert heva? – Møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.56.

